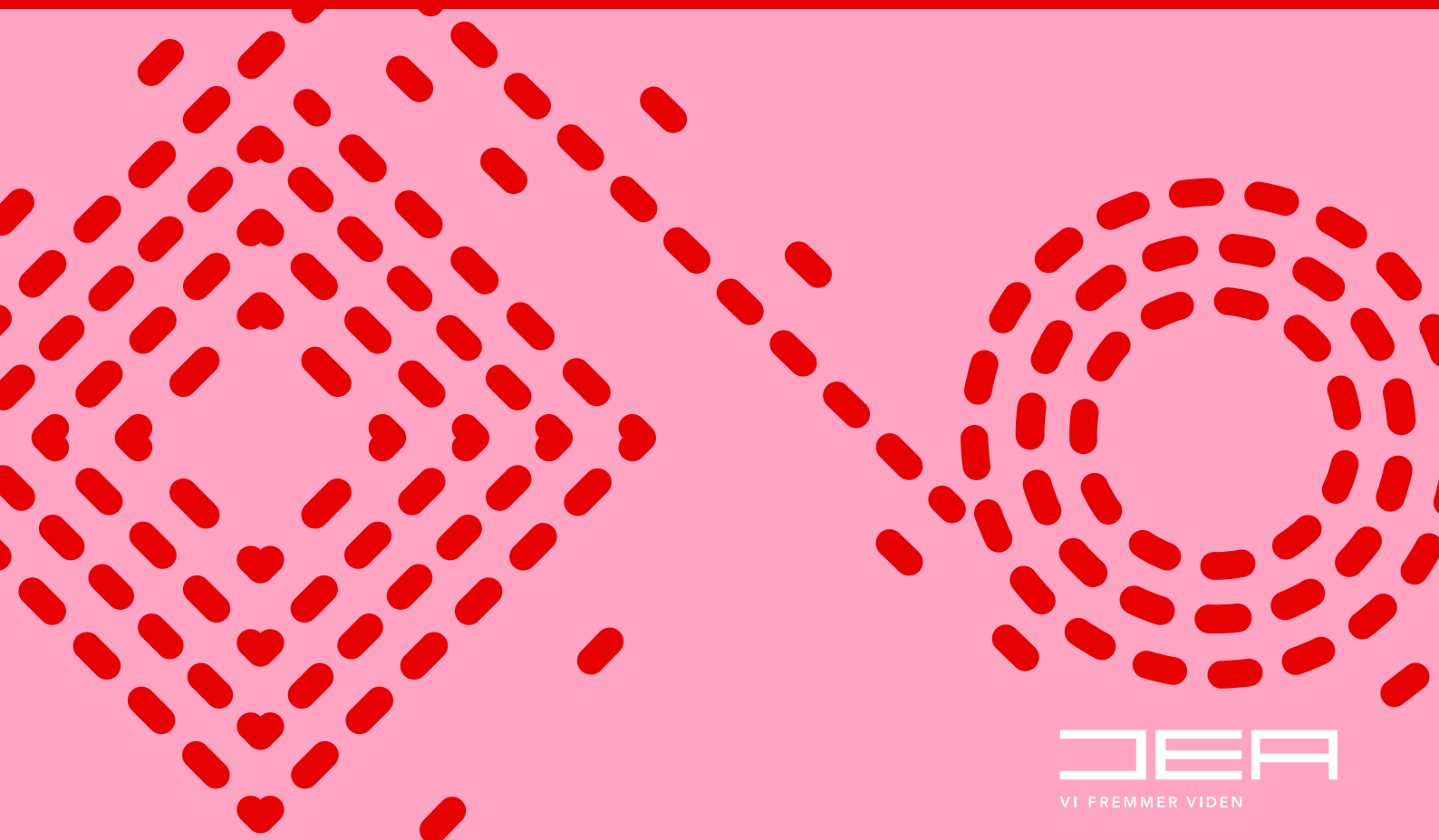

De udsatte unge i forberedende tilbud – hvor mange er de, hvem er de, og kommer de i uddannelse eller beskæftigelse?

– Et analyseprojekt af Tænk tanken DEA

*Lavet af Tænk tanken DEA for den
A.P. Møllerske Støttefond.*

Udarbejdet af:

Claus Aastrup Seidelin, cheføkonom

Kasper Marc Rose Nielsen, seniorøkonom

Asger Klöcker-Gatzwiller, konsulent

Andreas Klingberg Müller, projektassistent

Nanna Ketelsen Kjems, projektassistent

Wen Shi Xuan, projektassistent

Udgiver: DEA

Dato for udgivelse: Juni 2017

Design: Spine Studio

Forord

Tænk tanken DEA offentliggør nu en række analyser af de udsatte unge på de forberedende tilbud. Denne rapport opsummerer de mest centrale dele af analyseprojektet og dets vigtigste konklusioner, anbefalinger og indsigter.

Siden år 2000 er der blevet gennemført omkring 25 reformer og tiltag på området, som har haft til formål at forbedre restgruppens muligheder for at få en uddannelse og derigennem give de unge bedre chancer for at opnå en mere aktiv og stabil tilværelse på arbejdsmarkedet. Og for nylig præsenterede VLAK-regeringen et udspil til endnu en reform af de forberedende tilbud, som i disse dage forhandles blandt partierne på Christiansborg. Udspillet bygger på et større arbejde udført af Ekspertgruppen om bedre veje til en ungdomsuddannelse, der udarbejdede en række analyser af de unge, som har taget forberedende tilbud.

Hvorfor så offentliggøre endnu et projekt om de forberedende tilbud? Er der ikke allerede analyser og viden nok på området? Vi må konstatere, at der trods mange års intentioner og tiltag stadig er store udfordringer med at finde løsninger for den gruppe af unge, som har det sværest og er i størst risiko for at ende uden for arbejdsmarkedet. Og selv om der inden længe formentlig indgås en politisk aftale på det forberedende område, forsvinder problemerne ikke af sig selv. Vi har at gøre med et komplekst område, som kræver omhyggelige svar og som derfor også i de kommende år vil kræve

en betydelig indsats at løfte og implementere, såfremt de gode, politiske intentioner skal blive til virkelighed.

Analyserne af de forberedende tilbud skriver sig ind i et velfærdspolitisk paradoks: Det forhold, at vi trods en 20 år gammel politisk målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse, fortsat efterlader en ikke ubetydelig gruppe af unge uden for arbejdsfællesskabet. Dette paradoks understreger, at de forberedende tilbud er vigtige brikker i en helhedsorienteret indsats, der går på tværs af både uddannelses-, beskæftigelses- og socialpolitiske skel. Men i den perfekte verden var der ikke brug for de forberedende tilbud. I den perfekte verden ville en tidlig indsats over for de mindste børn, en sømløs overgang mellem dagtilbud og grundskole samt en velfungerende udskoling til ungdomsuddannelse danne fundamentet for et sammenhængende uddannelsessystem i øjenhøjde med de unge – privilegerede såvel som udsatte. Sådan er det desværre ikke i dag. Det kalder på en klar politisk ambition om at bygge bro mellem udskoling, åben skole og ungdomsuddannelse og styrke rammerne for de forberedende tilbud, så flere unge finder deres vej i livet.

Dette er baggrunden for, at Tænk tanken DEA for Den A.P. Møllerske Støttefond i et større analyseprojekt bestående af en række rapporter stiller nye spørgsmål og bruger nye metoder til at blive klogere på, hvad der hjælper de udsatte unge videre til uddannelse eller

beskæftigelse. Vi ser især nærmere på fire af de mest benyttede forberedende tilbud; produktionsskoleforløb, almen voksenundervisning (AVU), forberedende voksenundervisning (FVU) og ungdomsskoleophold, men også ordblindeundervisning for voksne, folkehøjskole- og ungdomshøjskoleophold, daghøjskoleophold samt ophold på frie fagskoler behandles undervejs.

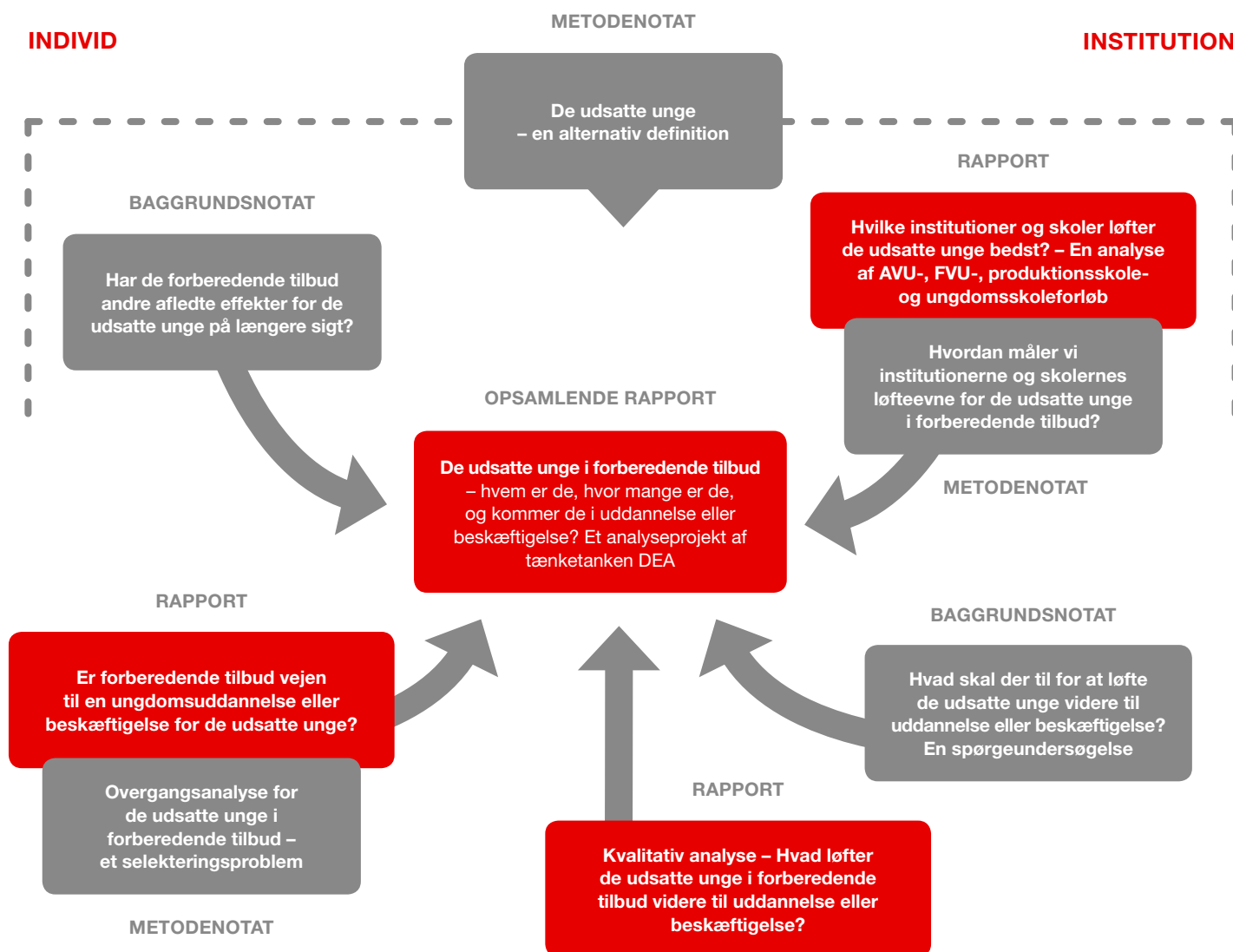
Vi vil gerne rette en stor tak til Den A.P. Møllerske Støttefond for at støtte op om analyseprojektet. Både i form af tillid og tålmodighed og for at stille mange nysgerrige og relevante spørgsmål til projektets analysespørgsmål, metoder, rækkevidde og relevans for de udsatte unges uddannelse og beskæftigelse i Danmark. Herudover vil vi også gerne takke Marianne Simonsen, professor på Aarhus Universitet samt Jeanette Østergaard, seniorforsker hos Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), for at komme med gode råd og faglig kritik af analyseprojektets kvantitative og kvalitative metoder og analyser.

Indhold

7	Kapitel 1: Introduktion
15	Kapitel 2: Hvem er de udsatte unge, og hvor meget fylder de i de forberedende tilbud?
21	Kapitel 3: Hvilken betydning har de forberedende tilbud for, om de udsatte unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse?
30	Kapitel 4: Hvor godt løfter institutionerne og skolerne de udsatte unge?
38	Kapitel 5: Hvad løfter de udsatte unge videre til uddannelse eller beskæftigelse?

OVERBLIK OG LÆSEVEJLEDNING

Nærværende rapport indeholder analyseprojektets samlede fortælling. Her formidles det samlede overblik over målgruppen, de forberedende tilbud, analyseprojektets centrale analyser, konklusioner, indsigter og anbefalinger. Analyseprojektet består af en række analyser og notater, som kan læses på Tænketanken DEAs hjemmeside: www.dea.nu

Introduktion

– Brug for ny viden om de udsatte unge og deres chancer for komme i uddannelse eller beskæftigelse

Målet med DEAs analyseprojekt er at bidrage med ny viden i arbejdet med at skabe bedre veje til uddannelse eller beskæftigelse for særligt de udsatte unge, som har en vis risiko for at ende på langvarig passiv forsørgelse senere i livet.

I modsætning til eksisterende analyser på feltet er fokus i dette analyseprojekt ikke på hele gruppen af unge, som starter i forberedende tilbud, men derimod på de unge, som af forskellige årsager har en særlig høj risiko for senere i livet at ende på langvarig passiv forsørgelse.

Vi stiller med andre ord skarpt på de unge, som vi ved har størst risiko for at ende i restgruppen. Det kan blandt andet være på grund af psykiske lidelser, anbringelser uden for hjemmet, handicap, etnisk baggrund eller forhold, der knytter sig til den unges nærmeste familie, fx forældrenes uddannelsesniveau, husstandsindkomst, kriminalitet i familien, forhold i lokalområdet, hvor den unge er vokset op mv.

I modsætning til tidligere anvendes på tværs af analyserne en ny og utraditionel tilgang til at identificere gruppen af udsatte unge. Fx definerer vi en 14-årig person som udsat, hvis vedkommende har en særlig høj risiko for at ende på mere end 52 ugers passiv forsørgelse på et tidspunkt i alderen 26-40 år. Risikoen finder vi ved at følge 26-40-årige personer, som i en længere periode har været på passiv forsørgelse, tilbage til

de var 14 år for dér at sammenligne dem med andre 14-årige, som ikke endte på langvarig passiv forsørgelse. På den måde er det muligt at identificere forskelle i, hvilke forhold ved 14-årsalderen, som målt på realiseret arbejdsmarkedsadfærd øger risikoen for senere i livet at stå uden for arbejdsmarkedet.

Baggrunden for at vælge denne anderledes tilgang er, frem for blot at måle på, om de unge starter på en ungdomsuddannelse, flerfoldig. For det første er disse analyser lavet tidligere. For det andet ønsker vi at sætte fokus på, om den enkelte unge får fodfæste på arbejdsmarkedet, fremfor alene om han eller hun starter på og gennemfører en ungdomsuddannelse. Det har naturligvis en værdi i sig selv at gennemføre en ungdomsuddannelse, men for en vis gruppe af unge er dette ikke nødvendigvis en garanti for at få fodfæste på arbejdsmarkedet og derigennem skabe sig et godt udgangspunkt for at blive selvforsørgende og en del af samfundslivet. Derudover risikerer vi ved kun at se på gennemførelse af ungdomsuddannelse at overse de unge, som trods det, at de ikke får en videre uddannelse efter grundskolen, alligevel formår at komme i beskæftigelse, fx som uflaglært og på den måde skabe sig en tilknytning til arbejdsmarkedet. Og endelig kan vores fokus på tidlige risikofaktorer forhåbentlig bidrage til debat og udvikling af præventive indsatser over for de potentielt udsatte unge i såvel de kommunale uddannelses- og beskæftigelsesindsatser.

Det undersøger vi:

Analyseprojektet besvarer følgende spørgsmål:

- Hvilke unge er i særlig risiko for at ende på langvarig passiv forsørgelse, og hvor meget fylder denne gruppe i de forberedende tilbud?
- Har deltagelse i de forberedende tilbud betydning for at starte på en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse for de udsatte unge, og har tilbuddene indflydelse på andre forhold end uddannelse og arbejdsmarked, fx i form af mindre sygdom og kriminalitet på længere sigt?
- Hvor godt løfter institutionerne og skolerne de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse, og hvor store forskelle er der inden for de enkelte forberedende tilbud?
- Hvad ser ud til at virke ude på institutionerne og skolerne i de forskellige tilbud, og hvordan kan den gode praksis udbredes?

Ovenstående spørgsmål undersøges i dette analyseprojekt ud fra en række større kvantitative analyser baseret på registerdata fra Danmarks Statistik for at besvare, hvor mange unge i de forberedende tilbud der kan karakteriseres som udsatte. Hvad kendetegner dem? Hvor mange kommer i gang med en ungdomsuddannelse eller finder beskæftigelse? Og hvor godt løfter de enkelte institutioner og skoler de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse inden for de enkelte tilbud?

Herudover søger analyseprojektet også at give svar på, hvad der virker, og hvorfor nogle institutioner og skoler løfter de udsatte unge bedre end forventet og bedre end andre. Til dette formål indeholder analyseprojektet en kvalitativ analysedel i form af en interviewbaseret rapport lavet af Den Regionale Ungeenhed under Region Hovedstaden samt en spørgeundersøgelse fore-

taget af Tænk tanken DEA blandt udbyderne inden for nogle udvalgte forberedende tilbud. Begge kvalitative undersøgelser er designet, så de zoomer længst muligt ind på forskellene mellem de skoler og institutioner, som løfter de unge henholdsvis mest og mindst, for på den måde at forsøge at identificere god praksis, som bør udfoldes til andre.

Analyseprojektets konklusioner

De vigtigste konklusioner i det samlede analyseprojekt er:

- De udsatte unge har en gennemsnitlig risiko for senere i livet at ende på langvarig passiv forsørgelse, som er knap 2½ gange højere end for alle unge. De udsatte unge er typisk karakteriseret ved fire grupper af risikofaktorer, som vedrører de unge selv, deres nærmeste familie, forældre til klassekammeraterne fra deres grundskole samt lokalområdet, hvor de vokser op.
- I perioden 2008-2013 var der godt 42.300 unge i alderen 15-25 år, som startede og opholdt sig i minimum fire uger i de forberedende tilbud efter grundskolen eller en afbrudt ungdomsuddannelse. Heraf var de cirka 5.000 udsatte, hvilket svarede til 12 pct. af den samlede gruppe af unge i de forberedende tilbud. Af de udsatte unge var det hver tredje, som startede i forberedende tilbud, mens det for alle unge var hver tiende.
- Flest udsatte unge startede på en produktionsskole, mens næstflest startede på en ungdomsskole efterfulgt af AVU. En fjerdedel af de udsatte unge kombinerede flere tilbud efter grundskolen eller en afbrudt ungdomsuddannelse. Til sammenligning lå andelen på 16 pct. for alle unge i tilbuddene.
- Deltagelse i enkeltstående forberedende tilbud hang typisk sammen med en lavere sandsyn-

lighed for, at de udsatte unge startede på en ungdomsuddannelse eller kom i beskæftigelse. Til gengæld var der tendenser til en positiv sammenhæng for de udsatte unge, som kombinerede flere tilbud i overgangen. Især kombinationer af AVU- og produktionsskoleforløb ser ud til at forbedre de unges chancer for at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse – særligt for de udsatte unge, som havde et afbrudt ungdomsuddannelsesforløb med sig, inden de startede i tilbuddene.

- Andelen af udsatte unge lå på nogenlunde samme niveau blandt udbyderne inden for AVU, FVU, produktionsskole- og ungdomsskoleforløb, som dækker over store forskelle i sammensætningen af elever på tværs af de enkelte institutioner og skoler. De gennemsnitlige overgangsgrader til ordinær uddannelse var højest for de udsatte unge, som afsluttede et produktionsskole- eller ungdomsskoleophold, mens overgangen til beskæftigelse var højest for AVU og produktionsskoleforløbene.
- Der var stor forskel på, hvor godt sammenlignelige institutioner og skoler inden for hvert af de fire forberedende tilbud løftede de udsatte unge til ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Nogle institutioner og skoler klarede sig bedre end forventet taget deres rammevilkår i betragtning – fx deres elevsammensætninger og forhold i lokalområdet, herunder ledighed mv., mens andre gjorde det mindre godt. Dette tyder på, at der er et vist forbedringspotentiale i at styrke de udsatte unges overgang fra de forberedende tilbud til uddannelse eller beskæftigelse.
- De forberedende tilbud beskriver selv deres målgruppe til i stigende grad at være både fagligt, socialt og personligt udfordret. Mange undervisere oplever, at de har at gøre med en målgruppe, som er mindre motiveret end

tidligere og som udviser større modstand mod undervisning og almindelige læringsforløb i særdeleshed. Flere udtrykker i den forbindelse bekymring for, at et stort antal unge ikke oplever opbakning fra familien, er ensomme og har en række psykiske og sociale udfordringer.

- Flere af de forberedende tilbud svarer, at de oplever et tiltagende behov for undervisere, der er meget rummelige og besidder stærke pædagogiske evner, som også skal i spil uden for skoletid. Behovet afspejler sig både i, hvilken type af efteruddannelse som efterspørges af medarbejderne samt, hvad institutionerne og skolerne typisk lægger vægt på, når de skal rekruttere nye undervisere.
- De forberedende tilbud peger selv på en række forhold, som har betydning i forhold til, hvor godt de løfter udsatte unge til videre uddannelse eller beskæftigelse. Blandt de væsentligste kan nævnes:
 - På VUC ser det ud til, at de centre, som afsætter ekstra ressourcer til, at både undervisere og vejledere kan involvere sig i de udsatte unges trivsel, ud over deres faglige udvikling, ofte har en ekstraordinær positiv løfteevne. Herudover ser vi en tendens til, at de VUC-centre og afdelinger, der er organiseret i campus og/eller er placeret tæt på andre uddannelses- eller ungeaktører, ligeledes er karakteriseret ved en ekstraordinær positiv løfteevne i forhold til uddannelse.
 - På produktionsskolerne, er det især de skoler, som lykkes med at bruge værkstedsundervisning til at skabe social og personlig læring for eleverne, der typisk har en ekstraordinær positiv løfteevne. Også de skoler, der tilbyder forskellige former for supplerende lærer- og vejlederstøtte til unge uden for skoletid, skiller sig typisk ud ved at have en ekstraordinær positiv løfteevne til uddannelse og skoler.

- På ungdomsskolerne er det hovedsageligt de skoler, som har mulighed for at tilbyde værksteds-undervisning og samtidig bestræber sig på at sende deres elever i praktik, der typisk har en ekstraordinær positiv løfteevne. Af andre forhold, som ungdomsskolerne også fremhæver som vigtige i forhold til at kunne løfte eleverne videre, nævnes en systematisk og meget reflekteret brug af elev- og handleplaner, faste kontaktlærere, en høj grad af undervisningsdifferentiering samt forældresamarbejde hvilket skal set i lyset af, at en del af de unge i dette tilbud ikke er myndige.

Analyseprojektets indsigter og anbefalinger

De vigtigste indsigter og anbefalinger i analyseprojektet er:

- Det tyder ikke på, at enkeltstående tilbud inden for de forberedende tilbud er vejen til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse for de udsatte unge, hvilket er i tråd med tidligere analyser på feltet. Derimod lader det til, at bestemte kombinationer af tilbud, fx AVU og produktionskoleophold har en positiv effekt, hvilket formentlig hænger sammen med, at de udsatte unges udfordringer ofte er meget komplekse, hvorfor de har brug for støtte til at udvikle både personlige, sociale og faglige kompetencer for at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller et job. I det lys kan der være behov for at give især udsatte unge plads til at gå en mindre direkte og mere "krøllet vej" igennem de forberedende tilbud for at lykkes med at få fodfæste på en uddannelse eller en arbejdsplads.
- Ligeledes finder vi som noget nyt, at det især er de udsatte unge, som allerede i grundskolens 7.-9. klasse har været visiteret til et specialtilbud i udskolingen, der ser ud til at have størst gavn af visse kombinationer af de forberedende tilbud. Særligt kombinationer af AVU og produktionskoleforløb ser ud til at løfte de udsatte unge. Dermed giver analyseprojektet et indblik i, at det for gruppen af unge med særlige behov er vigtigt at prioritere indsatsen så tidligt som muligt, da det kan være med til at mindske de udsatte unges risiko for senere i livet at ende på langvarig passiv forsørgelse.
- Der er stor forskel på, hvor godt de enkelte skoler og institutioner løfter de udsatte unge til ordinær uddannelse eller beskæftigelse inden for de enkelte typer af tilbud, selv når der tages højde for deres rammevilkår, herunder deres elevsammensætning mv. Det tyder således på, at der kan være store potentielle gevinster at hente ved at udbrede god praksis på tværs af institutionerne og skolerne.
- Ser vi nærmere på, hvordan der kan skabes en god praksis, som kan være med til i endnu højere grad at løfte de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse, så peger skolerne og institutionerne særligt på en række tiltag, der opleves som centrale for ekstraordinær positiv løfteevne til uddannelse og beskæftigelse. Det gælder især:
 - Prioritering af, at personale og undervisere har de nødvendige pædagogiske kompetencer, som matcher de øgede og stadig mere komplekse behov hos de udsatte unge.
 - Skoler og institutioners fokus på selv at organisere og kompetenceudvikle støtten til de unge uden for skoletid frem for at rekruttere eksterne mentorer og vejledere.
 - Tilbud fra skoler og institutioner om ekstraordinær lærer- og vejlederstøtte i forhold til de udfordringer, de unge har i og uden for institutionen eller skolen.
 - Brug af kontaktlærerordning samt undervisningsdifferentiering og individuelle udviklings- og læringsmål.

- Brug af værkstedsundervisning, praktikophold og praksisorienteret pædagogik.
- Tæt og systematisk samarbejde med og gode overordnede rammer herfor med andre uddannelsesinstitutioner som fx erhvervsskoler og hf samt virksomheder.
- Fysisk nærhed til og campuslignende samarbejder med andre uddannelsesinstitutioner og ungeaktører som fx Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU).
- Behovet for et øget pædagogisk manøvrerum i de bekendtgørelsesmæssige rammer for bl.a. AVU med henblik på at kunne håndtere den voksende gruppe af unge med betydelige personlige og sociale udfordringer.

OVERSIGT OVER DE FORBEREDENDE TILBUD, SOM DÆKKES I ANALYSEPROJEKTET

Det danske uddannelsessystem omfatter en bred vifte af forskelligartede tilbud, som tilbydes unge efter grundskolen. Fællesbetegnelsen for disse tilbud er “forberedende tilbud”, som henvender sig dels til unge, som har brug for afklaring af uddannelsesvalg og/eller personlig udvikling, dels til unge, som har behov for faglig opkvalificering forud for en ungdomsuddannelse eller for at kunne komme i beskæftigelse. Nedenfor er en kort beskrivelse af hvert af de forberedende tilbud, som dækkes i dette analyseprojekt.

Produktionsskoleophold

Produktionsskoler tilbyder undervisningsforløb, der kombinerer praktisk arbejde, teoretisk undervisning og produktion for unge under 25 år, som har gennemført en grundskoleuddannelse, men ikke umiddelbart har forudsætninger for at påbegynde en ungdomsuddannelse. Formålet med tilbuddet er at styrke de unges personlige udvikling og derigennem deres muligheder for at påbegynde en ungdomsuddannelse eller deltagelse på arbejdsmarkedet. Før optagelse skal den unge målgruppevurderes af en ungdoms- og uddannelsesvejleder i bopælskommunen, hvorefter den unge kan påbegynde et forløb, der tilrettelægges individuelt som heltidsundervisning uden eksamen, der maksimalt kan vare op til et år.

Almen voksenundervisning (AVU)

Almen voksenuddannelse (AVU) udbydes som grundskoleenkeltfag med varierende varighed på VUC, der er niveauinddelt i fem trin og afsluttes med eksamen. Tilbuddet henvender sig typisk til unge over 18 år, som ønsker at øge deres kompetencer i grundskolefagene som fx dansk, matematik, engelsk, historie mv., men også til unge under 18 år, hvis det er en del af et andet godkendt uddannelsesforløb. Ud fra den unges ansøgning vurderer uddannelsesinstitutionen, hvorvidt den unge tilhører målgruppen. For de yngste kursister fungerer tilbuddet som adgang til videre uddannelse, mens det for de ældre kursister i højere grad handler om opkvalificering for at styrke tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Forberedende voksenundervisning (FVU)

Forberedende voksenundervisning (FVU) består af undervisning i fagene FVU-læsning og FVU-matematik på VUC, der primært henvender sig til unge over 18 år, men også til unge under 18 år under visse forhold. Formålet med tilbuddet er at forbedre de unges grundlæggende færdigheder i læsning, stavning, skriftlig fremstilling, talforståelse og matematiske begreber, hvor undervisningen i FVU-læsningen er niveauiddelt i fire trin og FVU-matematikken i to trin. Der afholdes skriftlig eksamen efter hvert trin, hvor målet er at nå op til et niveau, der svarer til startniveauet på AVU i de pågældende fag.

Ordblindeundervisning for voksne (OBU)

Ordblindeundervisning for voksne (OBU) er målrettet voksne, som har gennemført en grundskoleuddannelse, men i særlig grad er udfordrede, når det gælder læsning og skrivning. Formålet med tilbuddet er at afhjælpe eller begrænse skriftsproglige vanskeligheder gennem kompenserende strategier og hensyntagende undervisning. Adgang til tilbuddet gives ved at henvende sig til den pågældende skole, hvor undervisningsforløbet målrettes den enkelte kursist på baggrund af en test. Undervisningsforløbet foregår på VUC typisk i små hold, som kan vare op til 60 timer fordelt på kortere eller længere perioder.

Ungdomsskoleophold

Ungdomsskoleophold er et alternativt tilbud til grundskolen, som typisk retter sig mod unge i alderen 14 til 18 år, som har haft det vanskeligt i grundskolen. Tilbuddet omfatter også tilrettelagt danskundervisning for nyankomne udlændinge, der er i aldersgruppen 18 til 25 år. Formålet med tilbuddet er at klargøre de unge til at komme videre i uddannelsessystemet. I den kvantitative del af analyseprojektet er det vigtigt at påpege, at ungdomsskoleophold dækker over flere forskellige varianter af tilbuddet. Det skyldes, at det i Danmarks Statistiks registre ikke er muligt at skelne mellem heltdagsundervisning og kortere kurser.

Længerevarende folkehøjskole- eller ungdomshøjskoleophold

Folkehøjskoleophold er en bred betegnelse for en række højskoler, som typisk specialiserer sig inden for et bestemt emne, hvor mindst halvdelen af undervisningen skal være af bred almen karakter. Opholdene kan tages af alle, der er mindst 17½ år ved forløbenes begyndelse, og kan variere fra en uge op til ti måneders varighed. Tilbuddet benyttes blandt andet af unge uden en ungdomsuddannelse, som har brug for personlig afklaring og styrkelse af faglige forudsætninger og kan bestå af både korte og lange kurser. En særlig variant af folkehøjskoler er ungdomshøjskolerne, der tilbyder undervisning til unge mellem 16-19 år, der ikke kan optages på eller er faldet fra en erhvervsuddannelse, desuden unge, der endnu ikke har besluttet sig i forhold til deres videre uddannelse efter 9.-10. klasse.

Daghøjskoleophold

Daghøjskoleophold er som udgangspunkt for alle voksne og henvender sig til en bred aldersgruppe fra 18 til 60 år. Formålet med tilbuddet er typisk at styrke deltagernes muligheder i forhold til uddannelse og arbejde og bruges både af kommuner og jobcentre som led i aktivering af ledige. Et forløb på en daghøjskole varer fra få uger op til et halvt år, hvor der ofte er stor variation i indholdet. Nogle daghøjskoler har en fagligt bred profil, mens andre er mere specialiserede inden for fx kreative fag, idræt, sprog, natur og IT. Der er også daghøjskoler, som er specialiserede i at arbejde med mennesker, der har særlige behov, samtidig med at der er en del daghøjskoler, der tilbyder Forberedende Voksenundervisning (FVU) med dansk eller matematik som hovedfag efter aftale med det lokale VUC.

Frie Fagskoler

Frie Fagskoler er rettet mod unge, som har afsluttet 9. klasse eller er fyldt 16 år og kan sidestilles med den almindelige 10. klasse. Frie Fagskoler adskiller sig ved, at en tredjedel af undervisningen er praktisk-faglig med særligt fokus på blandt andet håndarbejde, husholdning og økonomi. Undervisningen er typisk praktisk lagt an, hvilket betyder, at boglige fag som fx dansk og matematik ikke kun foregår som traditionel klasseundervisning, men ofte i skolekøkkener, i designlokaler og på værksteder. Forløbene varer typisk fra tre måneder op til et år og kan afsluttes med folkeskolens afgangsprøve.

Anm.: Særlig tilrettelagt uddannelse (STU) og erhvervsgrunduddannelse (EGU) er ikke inkluderet i analyseprojektet, da disse er egentlige ungdomsuddannelser og dermed ikke forberedende tilbud. Ligeledes indgår træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelse (TAMU) heller ikke i analyseprojektet, da der ikke findes data i Danmarks Statistiks registre om brugerne af disse tilbud.

Kapitel 2: Hvem er de udsatte unge, og hvor meget fylder de i de forberedende tilbud?

Kapitel 1: Introduktion

Kapitel 2: Hvem er de udsatte unge, og hvor meget fylder de i de forberedende tilbud?

Kapitel 3: Hvilken betydning har de forberedende tilbud for, om de udsatte unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse?

Kapitel 4: Hvor godt løfter institutionerne og skolerne de udsatte unge?

Kapitel 5: Hvad løfter de udsatte unge videre til uddannelse eller beskæftigelse?

Disse unge er i størst risiko for at ende på langvarig passiv forsørgelse

Tænketanken DEA sætter i dette analyseprojekt som nævnt fokus på de udsatte unge, som i perioden 2008-2013 tog et forberedende tilbud, og som havde en vis risiko for at senere hen at ende på langvarig passiv forsørgelse.

For at identificere denne gruppe af unge anvendes en metode, som ikke tidligere er benyttet inden for analyser af udsatte unge og uddannelse, og som tager udgangspunkt i risikoen for at ende uden for arbejdsmarkedet, frem for om den unge starter på eller gennemfører en ungdomsuddannelse.

Således definerer vi de udsatte unge ved hjælp af en såkaldt profileringsmodel, der normalt bruges inden for arbejdsmarkedsteorien til at identificere tidlige forhold, der kan have betydning for, om en person senere i livet ender på langvarig passiv forsørgelse. Disse tidlige forhold kaldes også for risikofaktorer. Vi definerer en person som udsat, hvis vedkommende som 14-årig har 30 pct. risiko eller derover for at ende på mere end 52 ugers passiv forsørgelse på et tidspunkt i alderen 26-40 år. Risikoen findes ved at følge personen, som rammes af langvarig passiv forsørgelse, tilbage til 14-års alderen for dér at sammenligne ham eller hende med andre 14-årige, som ikke endte på langvarig passiv forsørgelse. Derved er det muligt at identificere de forhold, som målt på realiseret adfærd øger risikoen for senere i livet at stå uden for arbejdsmarkedet.

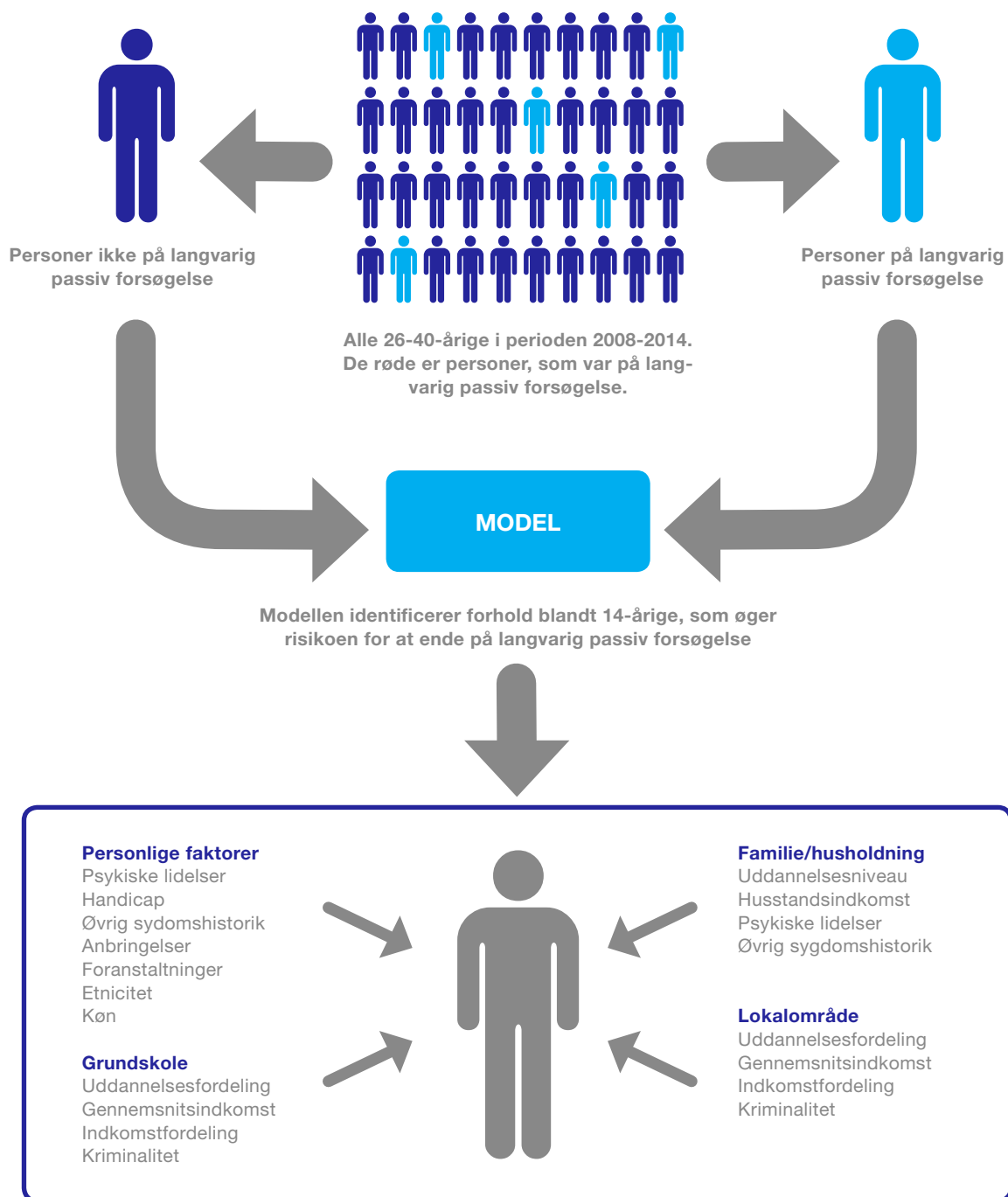
Ved at bruge denne tilgang er det muligt at identificere fire grupper af oplyste faktorer, som har betydning for en persons risiko for senere hen at ende uden for arbejdsmarkedet. Ud fra disse faktorer beregnes den forventede sandsynlighed for, at en person vil ende på mere end 52 ugers passiv forsørgelse senere i livet. En person defineres som udsat, hvis sammensætningen af vedkommendes risikofaktorer giver en særlig høj risiko for senere hen at ende uden for arbejdsmarkedet. De unge, som er udsatte, er typisk karakteriseret ved en blanding af fire grupper af risikofaktorer, som vedrører den unge selv, den unges nærmeste familie, forhold for forældrene til eleverne fra den unges grundskole og lokalområdet, hvor den unge er opvokset.

For en nærmere beskrivelse af, hvordan de udsatte unge defineres i alle rapporter i analyseprojektet henvises til DEA-notatet "De udsatte unge – en alternativ definition", juni 2017.

FIGUR 1.

Illustration af profileringsmodellen, der anvendes til at definere de udsatte unge

Kilde: "De udsatte unge – en alternativ definition", juni 2017.

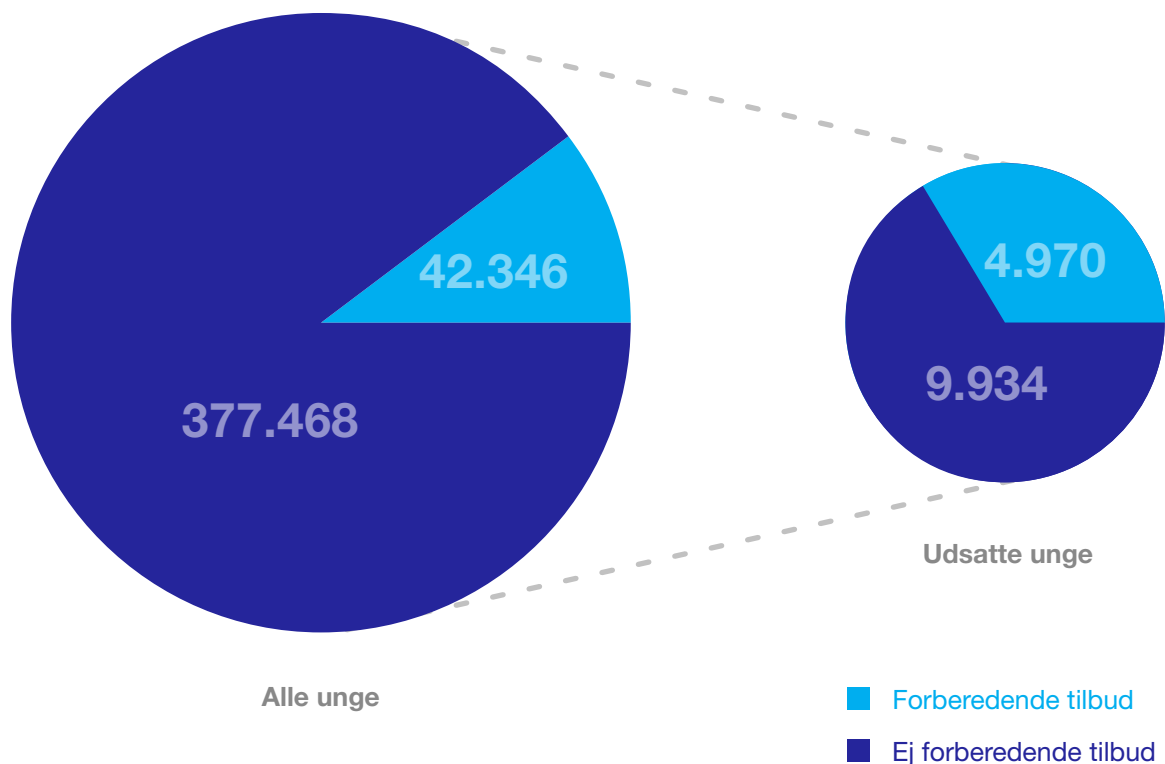
De udsatte unge er kraftigt overrepræsenterede i de forberedende tilbud

I perioden 2008-2013 var der i alt 42.346 personer mellem 15-25 år, som startede i forberedende tilbud, jf. Figur 2. Ved hjælp af ovennævnte risikofaktorer kan vi finde frem til de unge, som havde en særlig høj risiko for senere hen at ende på langvarig passiv forsørgelse, og som derfor ifølge vores definition var udsatte. Det drejer sig om 4.970 personer, svarende til 12 pct. af den samlede gruppe af unge i de forberedende tilbud. Blandt de udsatte unge startede hver tredje i et forberedende tilbud, mens det for alle unge drejede sig om hver tiende. De udsatte unge var dermed kraftigt overrepræsenterede i de forberedende tilbud.

FIGUR 2.

Antal udsatte unge, der startede i forberedende tilbud, 2008-2013

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Hvem er de udsatte unge i de forberedende tilbud?

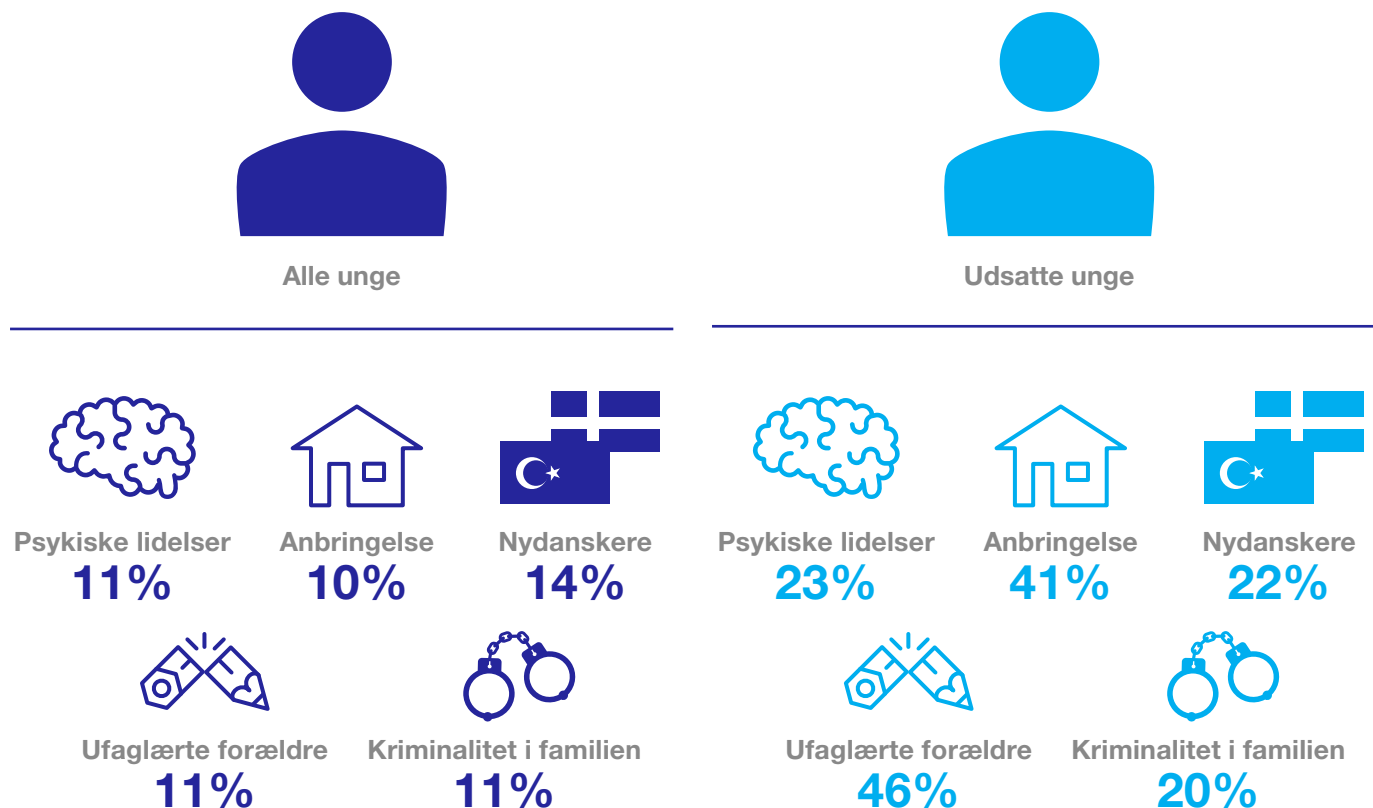
Ser vi nærmere på de udsatte unges gennemsnitlige risiko for at ende på langvarig passiv forsørgelse, er den knap 2½ gange højere end for alle unge. Dette skyldes bl.a., at andelen af udsatte unge, som har psykiske lidelser, har været anbragt eller har en anden etnisk baggrund, typisk er noget højere end for andre unge.

Ud over de unges egne karakteristika har de unges forældre også en vis betydning for de unges risiko for senere i livet at ende på langvarig passiv forsørgelse. For det første er udsatte unge med ufaglærte forældre kraftigt overrepræsenterede i forhold til andre unge, samtidig med at der oftere begås kriminalitet i de udsatte unges familier. Forskellene i risikofaktorerne er mindre, hvis der alene fokuseres på de unge i forberedende tilbud, om end der stadig forekommer store forskelle mellem de to grupper af unge i tilbuddene, jf. Figur 3.

FIGUR 3.

Beskrivende statistikker for de udsatte unge i forberedende tilbud, 2008-2013

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

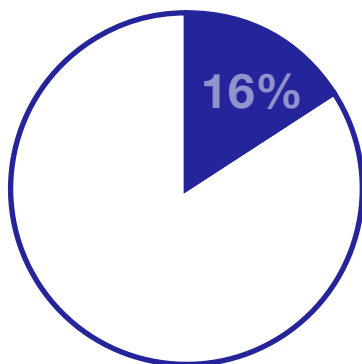
Flest udsatte unge går på produktionsskole – og de tager ofte flere tilbud

I Figur 4 er vist antallet af unge, som startede i fire af de mest benyttede enkeltstående forberedende tilbud samt i de tre hyppigst forekommende kombinationer af tilbud i perioden 2008-2013. Der var klart flest unge, som startede på en produktionsskole, mens næstflest startede på en ungdomsskole efterfulgt af AVU. Næsten en fjerdedel af de udsatte unge startede i mere end et tilbud i overgangen efter endt grundskole eller afbrudt ungdomsuddannelse, mens dette var tilfældet for cirka 16 pct. af alle unge i tilbuddene.

FIGUR 4.

Antal udsatte unge fordelt på de mest forekommende kombinationer af forberedende tilbud, 2008-2013

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

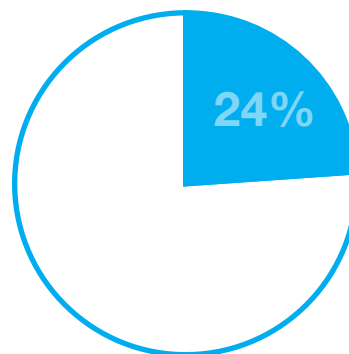

Alle unge

Produktionsskole	14.813
Ungdomsskole	11.740
AVU	4.256
FVU	632

Mest benyttede kombinationer

1. AVU og produktionsskole
2. Ungdomsskole og produktionsskole
3. AVU og FVU

Udsatte unge

Produktionsskole	1.962
Ungdomsskole	742
AVU	603
FVU	124

Mest benyttede kombinationer

1. AVU og produktionsskole
2. Ungdomsskole og produktionsskole
3. AVU og FVU

Kapitel 3: Hvilken betydning har de forberedende tilbud for, om de udsatte unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse?

Kapitel 1: Introduktion

Kapitel 2: Hvem er de udsatte unge, og hvor meget fylder de i de forberedende tilbud?

Kapitel 3: Hvilken betydning har de forberedende tilbud for, om de udsatte unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse?

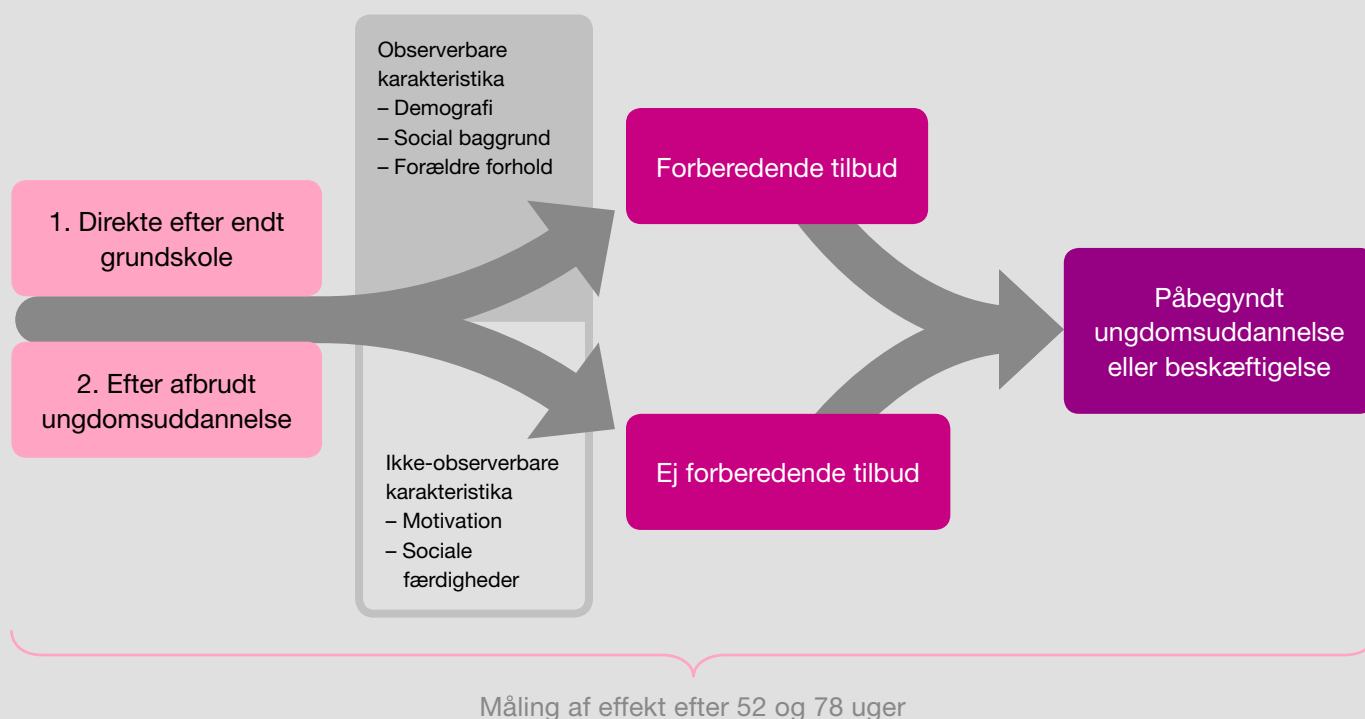
Kapitel 4: Hvor godt løfter institutionerne og skolerne de udsatte unge?

Kapitel 5: Hvad løfter de udsatte unge videre til uddannelse eller beskæftigelse?

EN REGISTERBASERET ANALYSE – SÅDAN HAR VI GJORT

Nedenfor er en figur, der illustrerer den sandsynlighedsmodel, som anvendes til at analysere, hvorvidt der er en sammenhæng mellem de udsatte unges deltagelse i de forberedende tilbud og overgangen til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse efter endt grundskole eller en afbrudt ungdomsuddannelse.

Sammenhængen mellem de udsatte unges deltagelse i forberedende tilbud og påbegyndelse af en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse

De to sæt pile fra kasserne “Direkte efter endt grundskole” og “Efter afbrudt ungdomsuddannelse” over til kassen “Påbegyndt ungdomsuddannelse eller beskæftigelse” viser overgangen for de udsatte unge, som henholdsvis starter og ikke starter i forberedende tilbud, hvor effekten af tilbuddene måles efter 52 og 78 uger. Sammenhængen kan imidlertid være påvirket

af en række forhold, der er knyttet til de unge, allerede før de træffer beslutningen om, hvorvidt de skal starte i et tilbud – forhold som kan have betydning for, om de kommer i gang med en ungdomsuddannelse eller finder beskæftigelse. Det kan fx være demografi, social baggrund, forældreforhold mv. – alle forhold, der tages højde for i registeranalyserne.

For at kunne sige noget om effekten af de forberedende tilbud for de udsatte unges forventede livsbane er det dog nødvendigt også at tage højde for forhold, som ikke umiddelbart kan observeres, men som ikke desto mindre kan have betydning for, om de vælger at starte i et forberedende tilbud og efterfølgende påbegynde en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse. Det kan fx være motivationsproblemer, begrænsede sociale færdigheder mv., som kan være med til at gøre det sværere for de udsatte unge at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller finde beskæftigelse efter tilbuddet. Denne problematik kaldes i litteraturen også for en "selektionsbias" og er i figuren illustreret ved den stiplede kasse.

Måden, hvorpå vi forsøger at håndtere dette problem, er at inddrage den tidlige uddannelsesindsats i grundskolen samt de udsatte unges arbejdsmarkedstilknytning i overgangen. Disse forhold er medtaget ud fra en forventning om, at de kan være med til at opfange, hvis den udsatte unge har motivationsproblemer, sociale vanskeligheder, eller lign., som kan være svære at måle i data. Til at måle betydningen af den tidlige uddannelsesindsats anvendes de udsatte unges brug af specialskoler, ungdomsskoler mv. på 7.-9. klassetrin, mens de udsatte unges tilknytning til arbejdsmarkedet måles som den periode, hvor de eventuelt modtog en form for offentlig forsørgelse, før de startede i et forberedende tilbud.

Hver anden udsat ung har afbrudt en ungdomsuddannelse, inden de starter i et tilbud

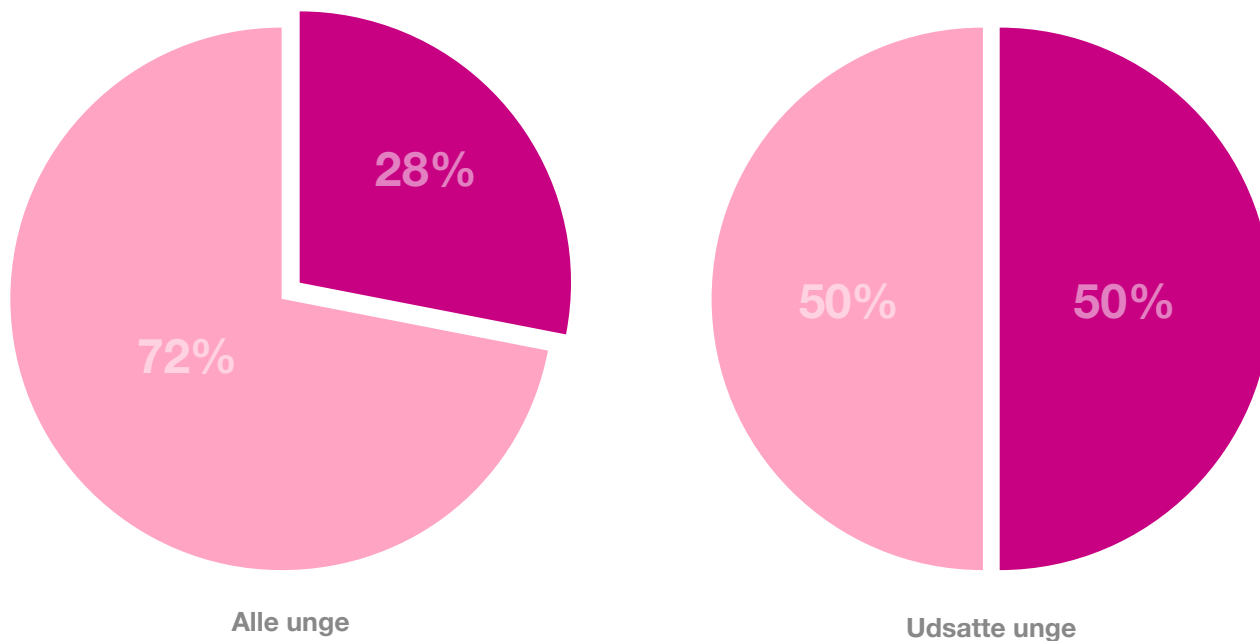
I forhold til at analysere, hvorvidt deltagelse i de forberedende tilbud havde en betydning for, om de udsatte unge påbegyndte en ungdomsuddannelse eller kom i beskæftigelse, er det relevant at se på de unges vej ind i tilbuddene. I den forbindelse fremgår det af Figur 5, at op mod halvdelen af de udsatte unge havde forsøgt sig med en ungdomsuddannelse, før de startede i et forberedende tilbud, mens det for alle unge var næsten tre ud af fire, som forinden havde forsøgt sig med en ungdomsuddannelse. Dermed var der en betydelig del af de unge, som benyttede de forberedende tilbud som en slags "second chance".

FIGUR 5.

Andel af udsatte unge i forberedende tilbud, der kom direkte fra grundskolen eller fra en afbrudt ungdomsuddannelse, 2008-2013

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

- Efter afbrudt ungdomsuddannelse
- Direkte fra grundskolen

Visse kombinationer af tilbud ser ud til at løfte de udsatte unge

Som det fremgår af Tabel 1 finder vi – i lighed med flere tidligere undersøgelser på feltet (se fx SFI, 2015) – at unges deltagelse i forberedende tilbud er korreleret med en lavere sandsynlighed for at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse. Det gælder for både udsatte unge og alle unge. Den negative sammenhæng er ikke overraskende, fordi mange unge, der starter i forberedende tilbud, ofte er kendetegnet ved at have et ringe fagligt udgangspunkt og/eller kommer fra ressourcetsvage hjem, hvilket i sig selv er medvirkende til, at de har sværere ved at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller et job.

I det lys er det imidlertid interessant at analysere, hvorvidt dette også gælder for de unge, som vælger at kombinere flere tilbud. Og interessant finder vi, at i nogle af disse tilfælde ændrer resultaterne sig en del. Det ses, at der er tendenser til positive sammenhænge for nogle kombinationer af tilbuddene og de unges overgang til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse. Det gælder både for de udsatte unge og alle unge.

For de unge, som startede i de forberedende tilbud efter grundskolen, var der for begge grupper en positiv effekt af kombinerede AVU og produktionsskoleforløb efter de første 78 uger. For alle unge var der også en positiv effekt af kombinerede ungdomsskole- og produktionsskoleforløb efter de første 52 uger, som dog ændrede sig til at være negativ efter 78 uger. De ikke-udsatte unge havde således sværere ved at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller finde beskæftigelse, når der ses ud over en søgeperiode på et år.

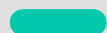
Analysen peger også på et andet interessant forhold. Nemlig, at det især er de udsatte unge, som allerede i grundskolens 7.-9. klasse har været visiteret til et specialtilbud i udskolingen, der ser ud til at have størst gavn af bestemte kombinationer af de forberedende tilbud. Dette forhold uddybes nærmere i DEA-notatet “Overgangsanalyse af forberedende tilbud for de udsatte unge – et selekteringsproblem”, juni 2017.

TABEL 1.

Deltagelse i forberedende tilbud efter grundskolen og de udsatte unges overgang til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse, 2008-2013

Anm.: Der er i analysen kontrolleret for køn, alder, etnicitet, psykiske lidelser, anbringelse, handicap, erhvervs erfaring, forældres indkomst- og uddannelsesniveau, kriminalitet i den nærmeste familie, bopælsregion, året for overgangen samt for de unges brug af specialtilbud på 7.-9. klassetrin og ledighedsperioden før overgangen til et tilbud.
Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Sammensætning af tilbud efter grundskole	Alle unge		Udsatte unge	
	0-52 uger	0-78 uger	0-52 uger	0-78 uger
Produktionsskole				
AVU				
FVU				
Ungdomsskole				
AVU og produktionsskole				
FVU og produktionsskole				
Ungdoms- og produktionsskole				

Positiv effekt

Negativ effekt

Ingen effekt

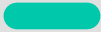
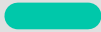
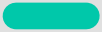

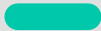

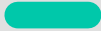

Hvis der tilsvarende ses på de udsatte unge, som startede i de forberedende tilbud efter et afbrudt ungdomsuddannelsesforløb, var der en positiv effekt for alle de tre viste kombinationer af tilbud efter de første 52 uger, hvorimod der for alle unge ingen sammenhænge kunne påvises. Ligesom det var tilfældet for de unge, der startede i tilbuddene efter grundskolen, havde kombinerede AVU- og produktionsskoleforløb en positiv effekt for både de udsatte unge og alle unges overgang til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse efter de første

78 uger. Dermed tyder det på, at visse kombinationer af forberedende tilbud, herunder særligt kombinerede AVU- og produktionsskoleforløb, forbedrer de udsatte unges chancer for at komme i gang med en ungdomsuddannelse eller finde beskæftigelse efter at have afbrudt en ungdomsuddannelse.

TABEL 2.

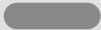
Deltagelse i forberedende tilbud efter en afbrudt ungdomsuddannelse og de udsatte unges overgang til ungdomsuddannelse eller beskæftigelse, 2008-2013

Anm.: Der er i analysen kontrolleret for køn, alder, etnicitet, psykiske lidelser, anbringelse, handicap, erhvervs erfaring, forældres indkomst- og uddannelsesniveau, kriminalitet i den nærmeste familie, bopælsregion, året for overgangen samt for de unges brug af specialtilbud på 7.-9. klassetrin og ledighedsperioden før overgangen til et tilbud.
Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Sammensætning af tilbud efter afbrudt ungdomsuddannelse	Alle unge		Udsatte unge	
	0-52 uger	0-78 uger	0-52 uger	0-78 uger
Produktionsskole				
AVU				
FVU				
Ungdomsskole				
AVU og produktionsskole				
FVU og produktionsskole				
Ungdoms- og produktionsskole				

 Positiv effekt

 Negativ effekt

 Ingen effekt

Ikke umiddelbart tegn på at forberedende tilbud reducerer sygdomsforløb eller kriminalitet for de udsatte unge på længere sigt

De forberedende tilbud kan også sættes ind i en større sammenhæng, hvor de analyseres i forhold til, om de formår at skabe en styrket personlighed og dermed en bedre livsbane generelt for de udsatte unge, frem for "blot" at måle på overgangen til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse. I den forbindelse er det interessant at undersøge, om de forberedende tilbud på længere sigt kan være med til at reducere nogle af de negative faktorer, der kendetegner gruppen af udsatte unge. Fx kan en styrket personlighed tænkes at medvirke til, at de udsatte unge bliver mindre syge eller kriminelle som følge af mindre misbrug og/eller færre diagnoser, hvilket vil have store gevinster for både de unge selv og for samfundet som helhed.

I Tabel 3 sammenholdes de udsatte unge, der i løbet af en 20-årig periode fra 1995 til 2015 på et tidspunkt deltog i forberedende tilbud, med sammenlignelige udsatte unge, der ikke deltog i tilbuddene, for derved at se på, om der var forskel på de to gruppers brug af sygehusvæsenet og udøvelse af kriminalitet. Det ses, at der for de udsatte unge overordnet set ingen sammenhæng kunne påvises, hverken hvad angik sygdom eller kriminalitet, mens billedet for alle unge var mere broget. Det gjaldt især i forhold til kriminalitet, hvor de unge, der deltog i enkeltstående tilbud, havde en lavere sandsynlighed for at være iblandt de ti pct. unge, der begik mest kriminalitet, sammenlignet med unge der ikke var i tilbuddene. Modsat var sandsynligheden for at begå kriminalitet højere blandt de unge, der kombinerede flere tilbud. Dette er dog sandsynligvis mere et resultat af det tidligere beskrevne selektionsproblem, der ikke tages højde for i analysen.

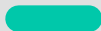
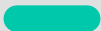

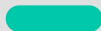
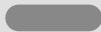
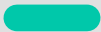
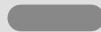
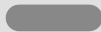
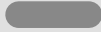
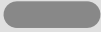
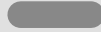
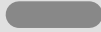

At der ikke findes nogle tydelige sammenhænge mellem deltagelse i de forberedende tilbud og de udsatte unges sygdomsforløb eller kriminelle løbebane behøver ikke nødvendigvis at betyde, at tilbuddene ikke godt kan være med til at reducere disse negative effekter. Men det er svært at analysere forekomsten af sådanne mulige effekter og betydningen af de forberedende tilbud over længere tidshorisonter. For en nærmere beskrivelse af datagrundlaget og metoden bag disse resultater henvises til DEA-notatet "Har de forberedende tilbud andre afledte effekter for de udsatte unge på længere sigt?", juni 2017.

TABEL 3.

Deltagelse i forberedende tilbud og de udsatte unges brug af sygehusvæsen og udøvelse af kriminalitet, 1995-2015

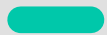
Anm.: Der er i analysen kontrolleret for køn, alder, etnicitet, psykiske lidelser, anbringelse, handicap, erhvervs erfaring, forældres indkomst- og uddannelsesniveau, kriminalitet i den nærmeste familie samt bopælsregion.
Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Sandsynlighed for at være de blandt de ti pct. unge, der var hyppigst indlagt på sygehuse eller begik mest kriminalitet, 14-årige i 1995 og tyve år frem

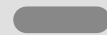
Sammensætning af tilbud	Alle unge		Udsatte unge	
	Sygdom	Kriminalitet	Sygdom	Kriminalitet
Produktionsskole				
AVU				
FVU				
Ungdomsskole				
AVU og produktionsskole				
FVU og produktionsskole				
Ungdoms- og produktionsskole				

Højere sandsynlighed

Lavere sandsynlighed

Ingen sammenhæng

Kapitel 4: Hvor godt løfter de enkelte institutioner og skoler de udsatte unge?

Kapitel 1: Introduktion

Kapitel 2: Hvem er de udsatte unge, og hvor meget fylder de i de forberedende tilbud?

Kapitel 3: Hvilken betydning har de forberedende tilbud for, om de udsatte unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse?

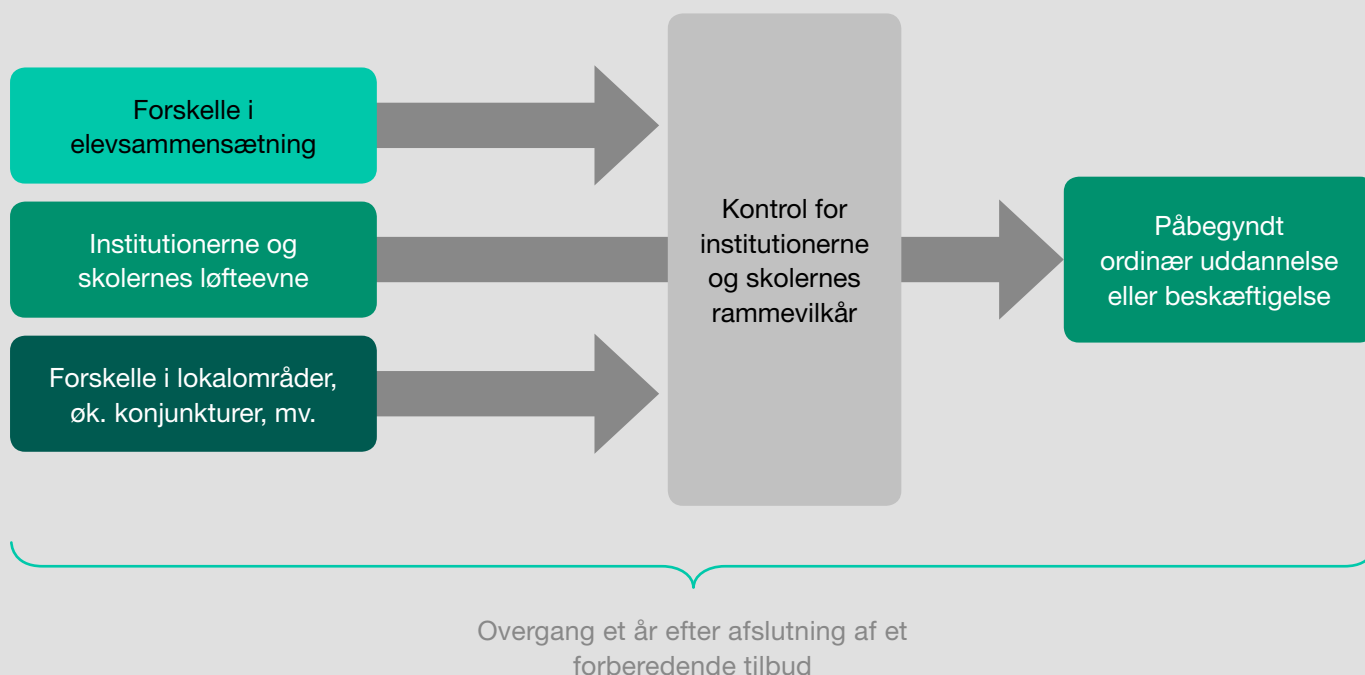
Kapitel 4: Hvor godt løfter institutionerne og skolerne de udsatte unge?

Kapitel 5: Hvad løfter de udsatte unge videre til uddannelse eller beskæftigelse?

EN REGISTERBASERET ANALYSE – SÅDAN HAR VI GJORT

Nedenstående figur viser en grafisk illustration af den sandsynlighedsmodel, som anvendes til at undersøge, i hvilken grad de enkelte institutioner og skoler inden for fire forberedende tilbud, bestående af AVU, FVU, produktionsskole- og ungdomsskoleophold, løftede de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse inden for det første år, efter et forberedende tilbud blev afsluttet.

Institutioner og skolers løfteevne for de udsatte unge til ordinær uddannelse eller beskæftigelse

Konkret beregnes institutionernes og skolernes løfteevne ud fra en multi-level model, der beskriver sammenhængen mellem sandsynligheden for at overgå til ordinær uddannelse eller beskæftigelse på den ene side og en række karakteristika for de udsatte unge og deres forældre samt forhold, der knytter sig til institutionerne og skolernes lokalområder på den anden.

Pilen fra kassen “Institutionens/skolens løfteevne” over til kassen “Påbegyndt ordinær uddannelse eller beskæftigelse” viser den del af de forventede overgangsgrader for udsatte unge til ordinær uddannelse eller beskæftigelse, som kan tillægges de respektive institutioner og skolers indsats i forhold til at løfte de unge videre (løfteevne), når der kontrolleres for en række forskelle i institutionernes og skolernes rammevilkår – fx deres elevsammensætninger og forhold i lokalområdet, herunder ledighed mv.

I modellen estimeres i første omfang de gennemsnitlige forventede overgangsgrader til ordinær uddannelse eller beskæftigelse inden for hvert af de fire tilbud, som kunne forklares ud fra rammevilkårene på tværs af institutionerne og skolerne. Dernæst estimeres den forventede overgangsgrad for hver enkelt institution eller skole, hvorved det er muligt at måle, om de

respektive institutioner og skoler havde en forventet overgangsgrad, der lå over eller under den gennemsnitlige forventede overgangsgrad inden for et tilbud, som kunne forklares ud fra rammevilkårene. Afvigelser fra den gennemsnitlige forventede overgradsgrad inden for et tilbud angiver den enkelte institution eller skoles løfteevne for de udsatte unge til videre uddannelse eller beskæftigelse.

For en nærmere beskrivelse af modellen henvises til DEA-notatet: "Hvordan måler vi institutionerne og skolernes løfteevne for de udsatte unge i forberedende tilbud?", juni 2017.

Analyseprojektet indeholder også analyser af, i hvilken grad udbydere af AVU-, FVU-, produktionsskole- og ungdomsskoleforløb løfter de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse. Analyserne måler de enkelte institutioners og skolars løfteevne sammenlignet med øvrige udbydere af samme tilbud. Der sammenlignes altså kun inden for og ikke på tværs af tilbuddene, da der er stor forskel på, hvilket formål de respektive tilbud har, og hvilken lovgivning, de er underlagt.

Analyserne af overgangen til ordinær uddannelse eller beskæftigelse er baseret på det første år, efter de udsatte unge afsluttede det forberedende tilbud. For at zoome så langt som muligt ind på selve institutionerne og skolernes reelle løfteevne, snarere end forhold, som institutionerne får givet, tages i analyserne højde for de rammevilkår, som hver enkelt institution og skole er underlagt. Således inddrager analysen oplysninger om bl.a. køn, alder, etnisk baggrund, civilstatus mv. Derudover medtages oplysninger om de unges tidligere uddannelseshistorik i form af opnåede karakterer i dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve samt oplysninger om tidligere erhvervs erfaring. I analyserne inddrages også oplysninger om psykiske lidelser, handicap, anbringelser, foranstaltninger og kriminalitet samt om de unges familiebaggrund i form af forældrenes uddannelsesniveau, husstandsindkomst og kriminalitet begået af den unges nærmeste familie.

Store forskelle i elevsammensætningen for de udsatte unge mellem institutionerne og skolerne

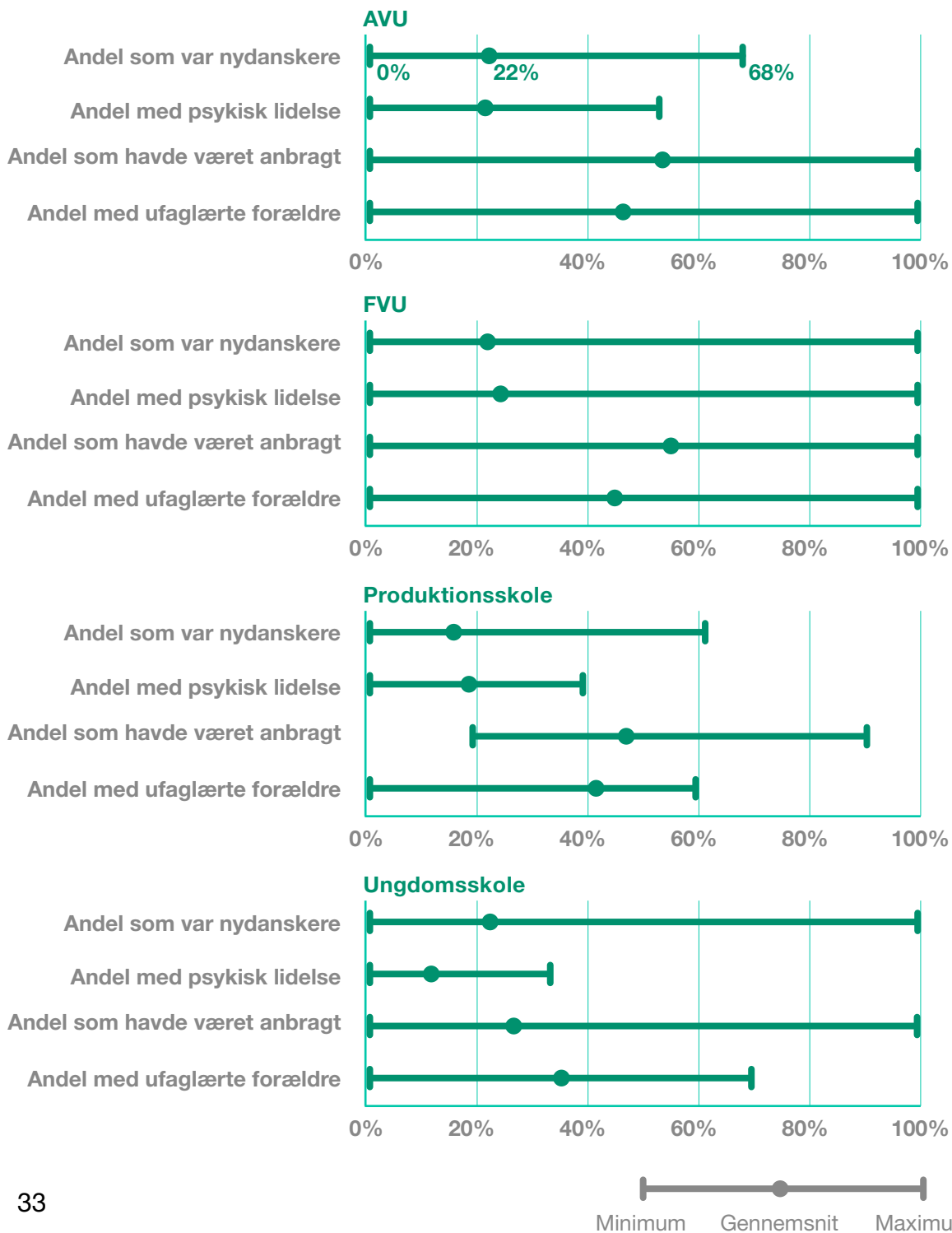
I Figur 6 er en oversigt over variationen i elevsammensætningen for de udsatte unge på tværs af de enkelte institutioner og skoler inden for de fire tilbud, som dækkes i denne del af analyseprojektet. I figuren vises den gennemsnitlige andel af udsatte unge, som afsluttede et tilbud i perioden 2011-2013 på et af de fire tilbud, hvor stregerne angiver de institutioner og skoler med henholdsvis den laveste og højeste gennemsnitsandel, opgjort for nogle udvalgte karakteristika for de udsatte unge selv og deres forældre. Prikkerne viser gennemsnitsandelen for karakteristikaene for alle institutionerne og skolerne inden for et tilbud.

Det fremgår, at institutionerne og skolerne havde meget forskellige elevsammensætninger, hvad angik de udsatte unge. Eksempelvis var der inden for AVU nogle institutioner, hvor ingen udsatte elever var nydanskere, mens den institution med den højeste andel af udsatte elever, som var nydanskere, lå på 68 pct. Det tilsvarende gjorde sig gældende for flere af de øvrige risikofaktorer, såsom andelen af udsatte unge, der havde psykiske lidelser, havde været anbragt eller kom fra uddannelsesfremmede hjem, hvor der også var meget store forskelle i elevsammensætningen på tværs af institutionerne og skolerne inden for tilbuddene.

FIGUR 6.

Variation i elevsammensætningen for de udsatte unge blandt udbyderne af AVU, FVU, produktionsskole- og ungdomsskoleophold, 2011-2013

Anm.: I figuren ses alene på de unge, som var udsatte, og hvordan sammensætningen for denne gruppe af elever var fordelt på tværs af institutionerne og skolerne inden for de fire tilbud.
Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Overgange til ordinær uddannelse og beskæftigelse afspejler forskellige kerneopgaver og målgrupper på tværs af tilbuddene

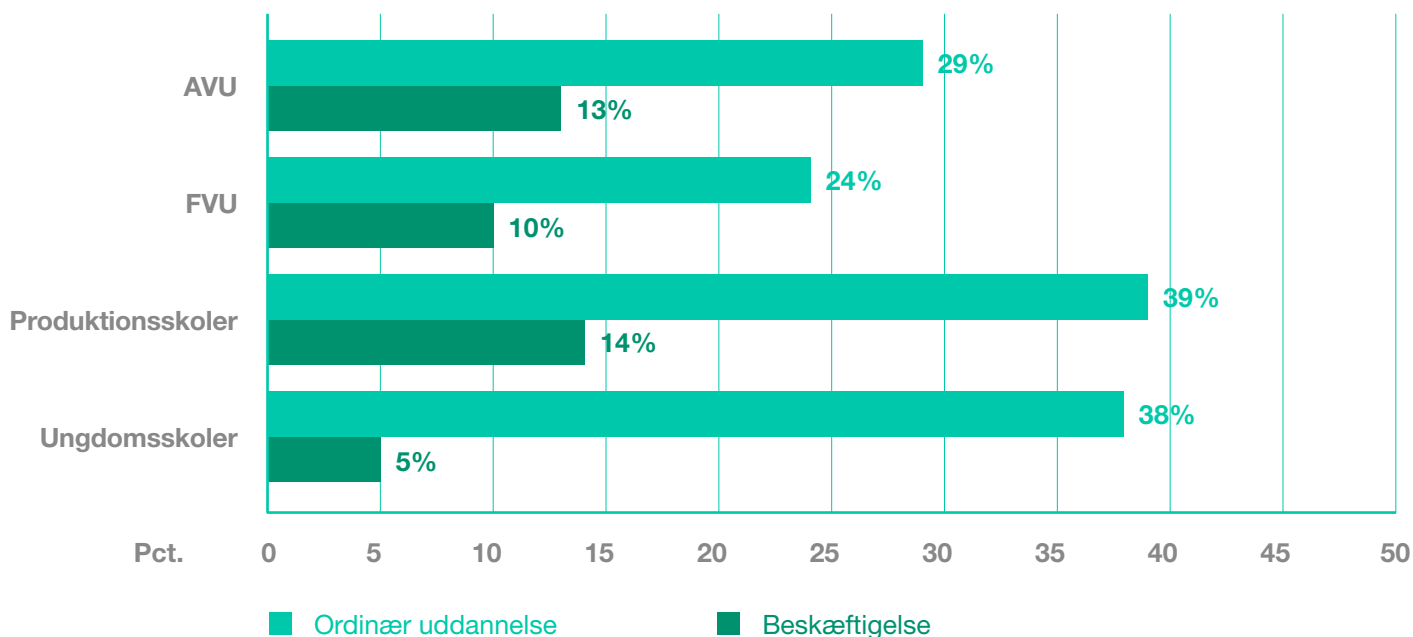
I Figur 7 vises de gennemsnitlige forventede overgangsgrader for de udsatte unge til ordinær uddannelse eller beskæftigelse på tværs af institutionerne og skolerne inden for det første år i hvert af de fire tilbud. Disse angiver sandsynligheden for, at en udsat gennemsnitselev inden for hvert af tilbuddene overgik til ordinær uddannelse eller beskæftigelse inden for det første år, efter de havde været igennem et tilbud, beregnet ud fra de forskellige rammevilkår, som ikke specifikt knyttede sig til de enkelte institutioner og skoler.

De gennemsnitlige forventede overgangsgrader til ordinær uddannelse var højest blandt de udsatte unge, der afsluttede et produktionsskole- eller ungdomsskoleophold, som lå på cirka 39 pct., mens den laveste gennemsnitlige forventede overgangsgrad til ordinær uddannelse var at finde blandt de udsatte unge, som tog FVU med 24 pct. Hvis der derimod ses på overgangen til beskæftigelse, var det de udsatte unge, der tog et AVU- eller produktionsskoleophold, som havde den højeste overgangsgrad i det efterfølgende år, som udgjorde cirka 14 pct., mens den laveste overgangsgrad var blandt de udsatte elever, som afsluttede et forløb på en ungdomsskole med fem pct., som i øvrigt også var det tilbud, som omfattede de klart yngste elever.

FIGUR 7.

Gennemsnitlig forventet overgangsgrad til ordinær uddannelse eller beskæftigelse for udsatte unge inden for det første år, 2011-2013

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

De gennemsnitlige forventede overgangsgrader benyttes i næste afsnit til at beregne løfteevnen for de enkelte institutioner og skoler inden for de fire tilbud. I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at der ikke bør foretages sammenligninger på tværs af de forskellige tilbud, da institutionerne og skolerne dels er underlagt forskellige lovgivninger, dels har meget forskellige formål, kerneopgaver og målgrupper.

Stort forbedringspotentiale, hvis alle institutioner og skoler gjorde det lige så godt som institutioner og skoler med størst løfteevne

Nu ser vi på, hvor godt de enkelte institutioner eller skoler reelt løftede de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse i løbet af det første år, efter et tilbud blev afsluttet. I forhold til at få et reelt billede af løfteevnen sammenlignes de forventede overgangsgrader for hver enkelt institution eller skole med de forventede gennemsnitlige overgangsgrader inden for hvert af tilbuddene, hvorved det er muligt at beregne de individuelle institutioners og skolars løfteevne for de af deres elever, som var udsatte.

Det fremgår af Figur 8, at der var stor forskel på, hvor godt de enkelte institutioner og skoler klarede sig i forhold til at løfte de udsatte unge videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse inden for de forskellige tilbud. Eksempelvis lå løfteevnen for den AVU-udbyder, der bidrog mest til at løfte de udsatte unge videre til ordinær uddannelse, hele 27 procentpoint højere end den dårligst performende AVU-udbyder, mens forskellen for løfteevnen til beskæftigelse mellem den bedst og dårligst placerede AVU-udbyder var på cirka 34 procentpoint. For FVU-udbyderne var forskellene i løfteevnen henholdsvis cirka 29 og 15 procentpoint.

For produktionsskolerne var der ikke den helt samme variation mellem skolernes løfteevne til ordinær uddannelse og beskæftigelse, da forskellene mellem de bedst og dårligst performende skoler lå på cirka 6 og 14 procentpoint. For ungdomsskolerne udgjorde de tilsvarende forskelle i løfteevnen 49 og 11 procentpoint, hvor førstnævnte bl.a. skyldes, at én af skolerne afveg betydeligt fra de øvrige skoler inden for tilbuddet.

FIGUR 8.

Udbydere af AVU-, FVU-, produktionsskole- og ungdomsskoleforløb rangeret i forhold til forventet overgangsgrad, når der korrigeres for rammevilkår, 2011-2013

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

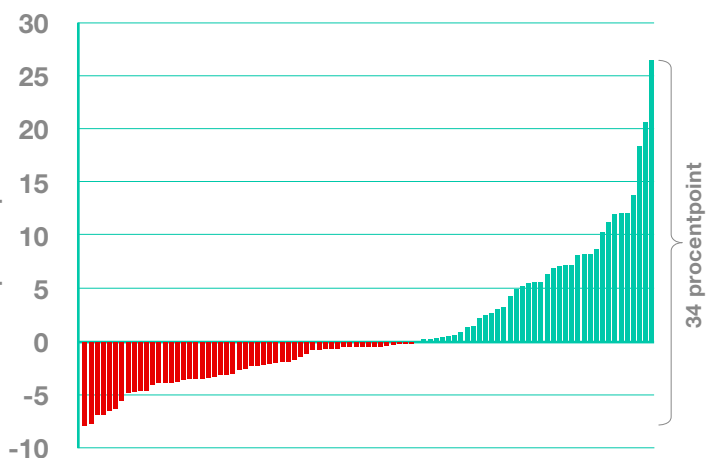
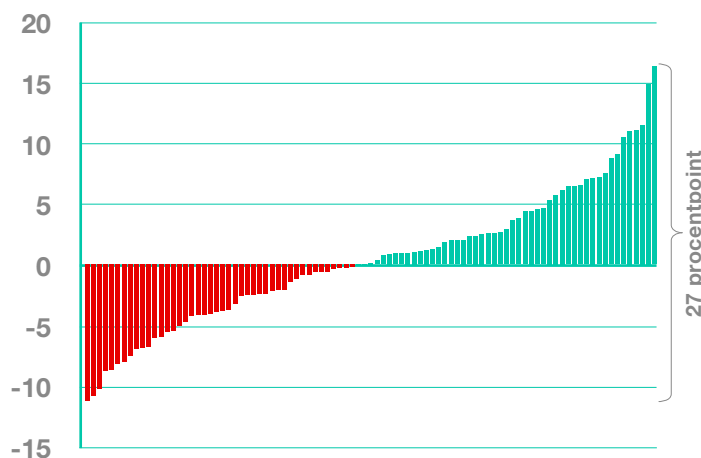
AVU

Løfteevne til ordinær uddannelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

Løfteevne til beskæftigelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

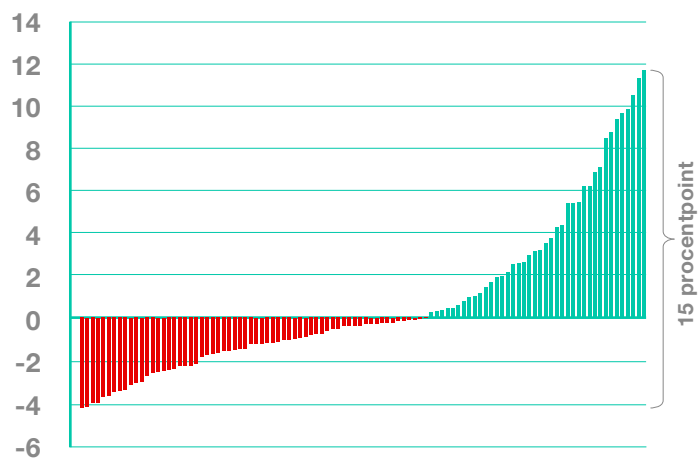
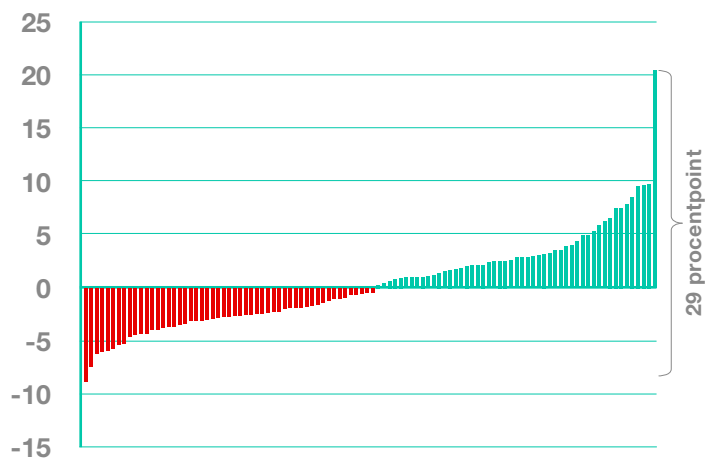
FVU

Løfteevne til ordinær uddannelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

Løfteevne til beskæftigelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

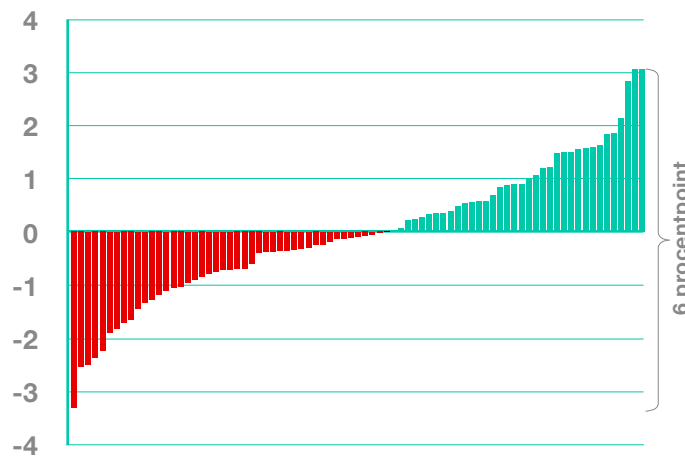

■ Negativ løfteevne ■ Positiv løfteevne

Produktionsskoler

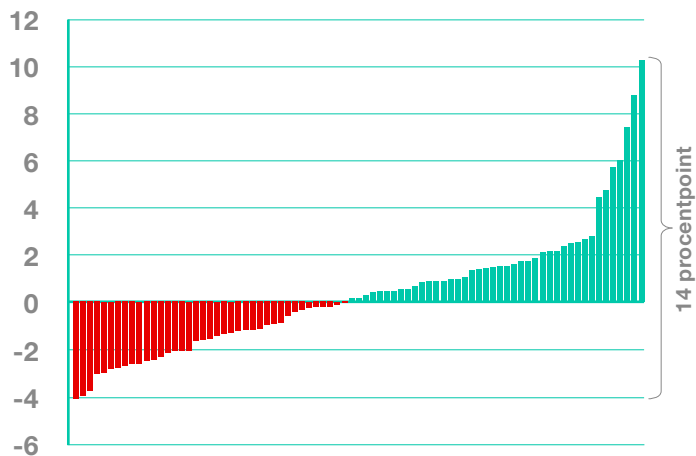
Løfteevne til ordinær uddannelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

Løfteevne til beskæftigelse

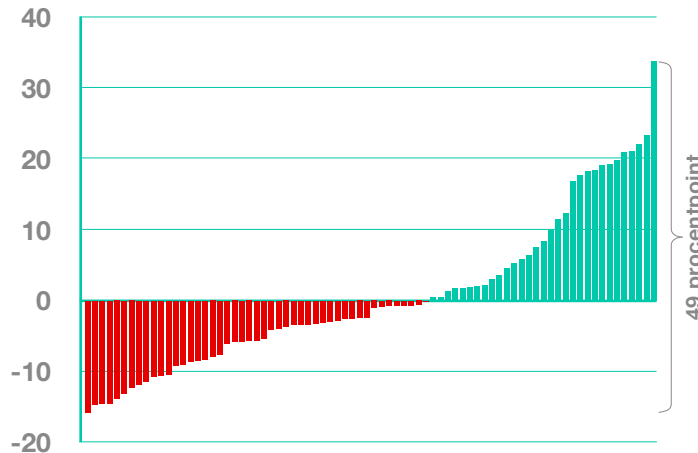
Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

Ungdomsskoler

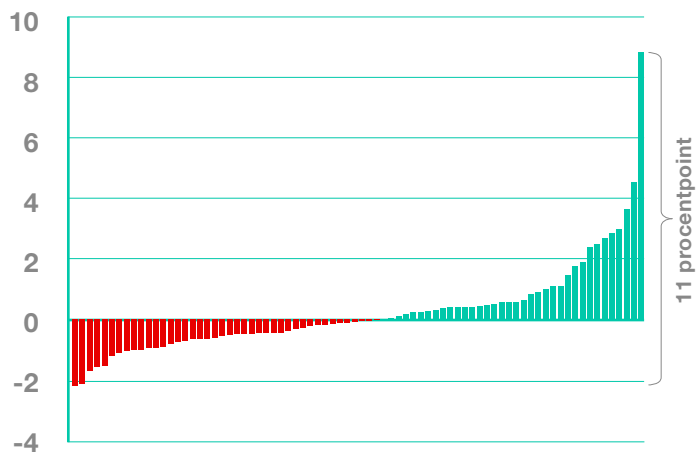
Løfteevne til ordinær uddannelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

Løfteevne til beskæftigelse

Antal procentpoints afvigelse fra gennemsnitlig forventet overgangsgrad

■ Negativ løfteevne

■ Positiv løfteevne

Kapitel 5: Hvad løfter de udsatte unge videre til uddannelse eller beskæftigelse?

Kapitel 1: Introduktion

Kapitel 2: Hvem er de udsatte unge, og hvor meget fylder de i de forberedende tilbud?

Kapitel 3: Hvilken betydning har de forberedende tilbud for, om de udsatte unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse?

Kapitel 4: Hvor godt løfter institutionerne og skolerne de udsatte unge?

Kapitel 5: Hvad løfter de udsatte unge videre til uddannelse eller beskæftigelse?

Analyseprojektets kvantitative analyser viser, at der er stor forskel på, hvor gode de enkelte institutioner og skoler er inden for de forskellige forberedende tilbud til at løfte de udsatte unge videre til en ordinær uddannelse eller beskæftigelse, når man tager hensyn til deres forskellige rammevilkår.

Det gode spørgsmål er, hvorfor det er sådan. Hvad løfter og hvad løfter ikke? For at kunne besvare dette spørgsmål og en række andre er der i analyseprojektet blevet gennemført dels en kvalitativ undersøgelse af god uddannelsespraksis og ekstraordinær positiv løfteevne for nogle udvalgte ungdomsskoler, produktionsskoler samt den almene og forberedende voksenuddannelse, AVU og FVU, på voksenuddannelsescentrene (VUC). Dels en spørgeundersøgelse af forhold vedrørende elever, undervisere og eksternt samarbejde, som

kan have betydning for institutionerne og skolernes ekstraordinære positive løfteevne, som blev analyseret i de kvantitative analyser.

Begge undersøgelser søger svar på, hvilke organiserings- og samarbejdsformer, ressourcer og indsatser der gør en ekstraordinær stor forskel for de udsatte unge. Undersøgelserne går bag om udbydernes løfteevne og afdækker praksis, som den opleves af ledelsen og personalet på de forskellige institutioner og skoler. Hvad opfatter man som særligt virksomt, og er det muligt at identificere forskelle mellem udbyderne for herved at kunne beskrive god praksis, som i særlig grad løfter udsatte unge til uddannelse eller beskæftigelse? Det ser vi nærmere på i det følgende.

TO KVALITATIVE UNDERSØGELSER – SÅDAN HAR VI GJORT

Den regionale ungeenhed under Region Hovedstaden har for Tænk tanken DEA gennemført en kvalitativ analyse baseret på 32 interviews med informanter fra en række ungdomsskoler med heltidsundervisning, produktionsskoler og VUC'er, som tilbyder AVU og FVU. Informantgruppen består af vejledere, undervisere, uddannelsesledere, forstandere, viceforstandere og vicerektorer.

De medvirkende institutioner og skoler er blevet udvalgt på baggrund af den kvantitative undersøgelse af institutionerne og skolernes løfteevne inden for de fire forberedende tilbud. Dette er gjort for at kunne udvælge institutioner og skoler i begge ender af rangeringen, det vil sige institutioner og skoler, som havde ekstraordinært positive eller negative løfteevner for de udsatte unge. For en nærmere beskrivelse af analysen henvises

til rapporten "Kvalitativ analyse – Hvad løfter de udsatte unge i forberedende tilbud videre til uddannelse eller beskæftigelse?", juni 2017.

For at supplere den kvalitative undersøgelse har Tænk tanken DEA også foretaget en spørgeundersøgelse blandt institutionerne og skolerne inden for de fire forberedende tilbud (AVU og FVU på VUC, produktionsskoler og ungdomsskoler). Undersøgelsen blev gennemført i januar 2017, hvor uddannelsesledere, forstandere samt andre øverste ansvarlige blev stillet en række spørgsmål om eleverne og lærernes kompetencer samt institutionerne og skolernes samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner og private virksomheder. I alt deltog 128 institutioner og skoler i undersøgelsen. For en nærmere beskrivelse af resultaterne fra undersøgelsen henvises til DEA-notatet: "Hvad skal der til for at løfte de udsatte unge i forberedende tilbud? En spørgeundersøgelse", juni 2017.

Skolerne oplever de udsatte unge som fagligt, socialt og personligt udfordrede

Skoler og institutioner, som udbyder de fire forberedende tilbud, beskriver uden undtagelse deres elever som særligt udfordrede. Det selv om de udsatte unge, som de er defineret i dette analyseprojekt, blot udgør 12 pct. af det antal samlede unge i de forberedende tilbud. Institutionerne og skolerne beskriver derudover, at elevgruppen over tid har udviklet sig til at være både fagligt, socialt og personligt mere udfordret.

Det gælder især på VUC-centrene og på ungdomsskolerne, hvor elevernes udfordringer beskrives som en hæmsko for almindelige læringsforløb. Mange undervisere oplever modstand mod undervisning og at de har at gøre med en målgruppe, der fremstår som langt mindre motiveret end tidligere. Flere interviewpersoner udtrykker i den forbindelse bekymring for, at et stort antal elever ikke oplever opbakning fra familien, er ensomme og har en række psykiske og sociale udfordringer.

På ungdomsskolerne oplever man fx, at inklusionsdagsordenen i folkeskolen har ført til, at man står med en mere udfordret elevgruppe sammenlignet med tidligere. Fra fortrinsvist at være et tilbud for skoletrætte unge er heltidsundervisningen nu et tilbud, som i højere grad modtager unge med psykiske diagnoser og andre udfordringer. Som en informant forklarer:

Vi er det tilbud, som tager imod de unge, som ingen andre ved, hvad de skal stille op med.

VUC-centrene oplever den samme udvikling. De beskriver, at elevgruppen generelt er blevet mere heterogen blandt andet som følge af, at den kommunale beskæftigelsesindsats som led i kontanthjælpsreformen, der trådte i kraft i 2014, i højere grad end tidligere skulle bygge på uddannelse til unge med særlige behov som en vej til beskæftigelse. En informant forklarer det sådan her:

De (eleverne, red.) er delt op i to grupper. Den ene gruppe består af etniske danskere fra 18 år til midt i

tyverne ... Den anden har anden-etnisk baggrund, men går helt op i 30'erne. Denne gruppe fylder nu mere og mere. Det er mennesker, som er født i Danmark. Flygtningene har vi mere på FVU. Vi har også en nyere gruppe, som bliver større og større – de har anden etnisk baggrund og kommer fra jobcentrene. Vi har også dem med tunge diagnoser og misbrug, men det er måske mere de hold, vi har fra jobcentret.

En mere udfordret gruppe kræver lærere med stærkere pædagogiske evner

Når elevgruppen på de forberedende tilbud både er blevet mere heterogen og mere udfordret, skaber det et tiltagende behov for særlig støtte til de udsatte unge. Den særlige støtte forudsætter, ud over en fleksibel faglighed, lærere med stærke pædagogiske evner, som en informant her beskriver:

Når man underviser de her steder, så skal man jo have en god evne til at differentiere og sætte sig ind i elevens sted – og kunne mestre forskellige undervisningstilgange og arbejdsformer. Have styr på de faglige niveauer – lige fra 2. klasse til 9. klasse. Det er jo det, vi spænder over. Så fagligt og didaktisk skal man have en bred vifte af værktøjer. Man skal have gode relationskompetencer og hele tiden kunne mærke eleven og kunne korrigere, guide, fastholde og motivere undervejs.

Det tiltagende behov for stærke pædagogiske evner afspejler sig også i den efteruddannelse, der finder sted ude på institutionerne og skolerne samt i rekrutteringen af nye lærere. Af DEAs spørgeundersøgelse fremgår det således, at institutionerne og skolerne inden for de fire tilbud oftest efteruddanner lærernes pædagogiske kompetencer. Tilsvarende er den kompetence, der prioriteres højest, når der rekrutteres nye lærere, stærke pædagogiske evner efterfuldt af en høj faglighed. På produktions-skolerne er det også velanset, at nyansatte lærere har tidligere erfaringer med sig fra det private erhvervsliv. Tabel 4 viser prioriteringen af kompetencer, når der skal rekrutteres nye lærere på institutionerne og skolerne.

TABEL 4.

Institutioner og skolars prioritering af kompetencer i forbindelse med rekruttering af nye lærere

Hvor højt prioriterer din institution eller skole følgende kompetencer, når I skal rekruttere nye lærere? Angiv hvor højt følgende kompetencer prioriteres på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er højest.

Anm.: Kompetencerne er rangeret ud fra andelen af institutioner og skoler, der har angivet prioriteringen 1 eller 2.
Kilde: "Hvad skal der til for at løfte de udsatte unge i forberedende tilbud? En spørgeundersøgelse". Undersøgelsen blev foretaget af Tænketaanken DEA blandt 128 institutioner og skoler i januar 2017.

VUC	Produktionsskoler	Ungdomsskoler
Stærke pædagogiske evner	Stærke pædagogiske evner	Stærke pædagogiske evner
Tidligere pædagogiske erfaring	Høj faglighed	Høj faglighed
Høj faglighed	Erfaring fra private erhvervsliv	Tidligere ansættelse som lærer
Tidligere ansættelse som lærer	Tidligere pædagogisk erfaring	Tidligere pædagogisk erfaring
Erfaring fra private erhvervsliv	Tidligere ansættelse som lærer	Erfaring fra private erhvervsliv

Støtte til de udsatte unge efter skoletid har betydning for institutionerne og skolernes løfteevne

Den kvalitative analyse peger på, at pædagogiske evner blandt lærerne er særligt vigtige, når det handler om at give støtte og sikre lærerinvolvering i ikke-skolerelaterede forhold til de unge. Dette viser sig bl.a. ved, at institutionerne og skolernes løfteevne ser ud til at være knyttet til graden af og succesen med lærerstøtte til de problemer, de unge har i deres dagligdag uden for skolen. Institutionerne og skoler, der i højere grad tilbyder de unge denne form for støtte, viser sig oftere at være blandt dem, som har en ekstraordinært positiv løfteevne, hvilket især gælder for de unge, som typisk har personlige, sociale og familiemæssige problemer.

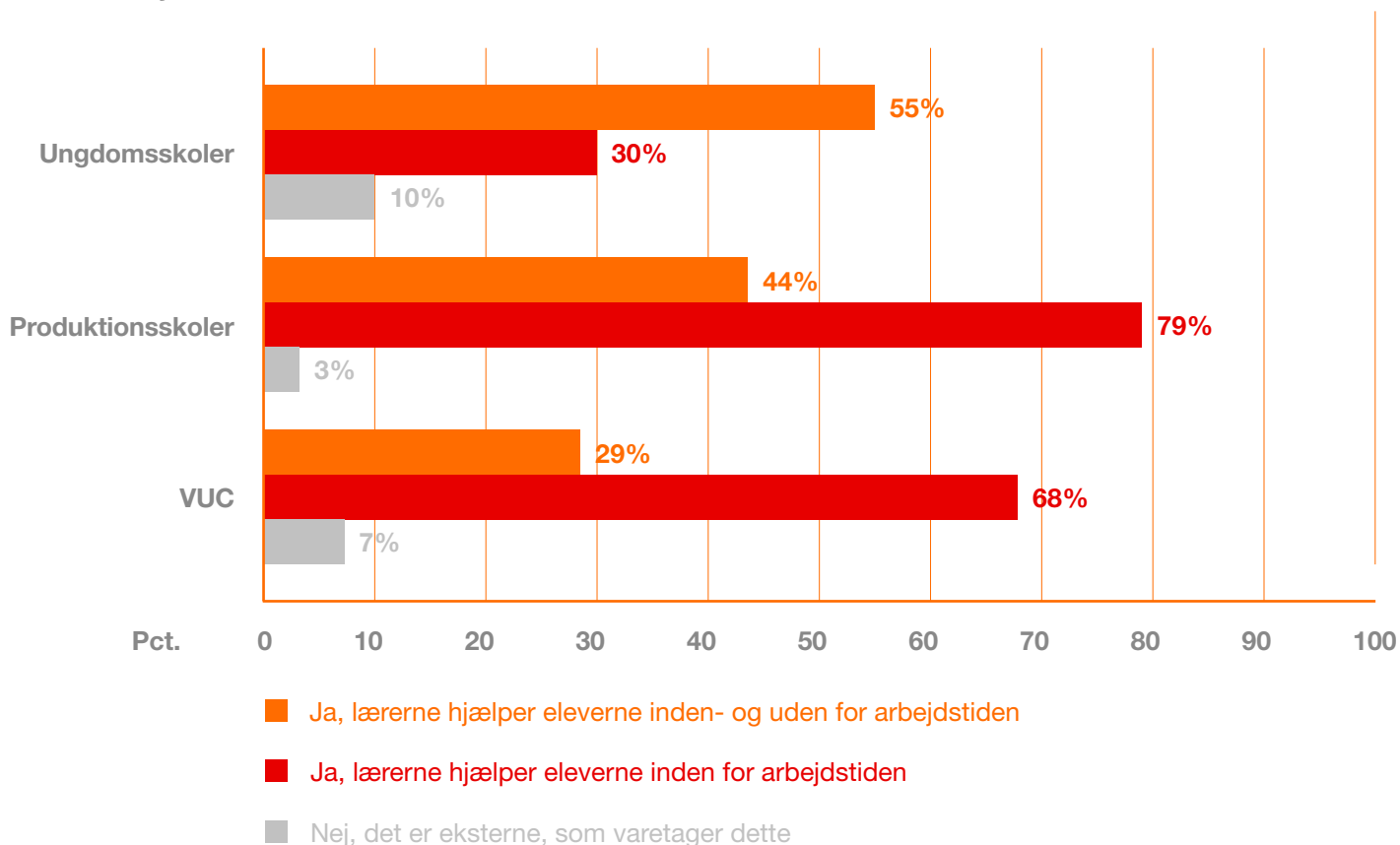
Af DEAs spørgeanalyse fremgår det også, at lærerstøtten til ikke-skolerelaterede forhold til unge er udbredt blandt mange institutioner og skoler på tværs af de fire tilbud. Figur 9 viser, at det for alle tilbuddene var færre end ti pct. af udbyderne, som havde eksterne mentorer eller vejledere ansat til at varetage denne opgave. Samtidig var det en betydelig del af institutionerne og skolerne, som hjalp de unge både i og uden for skoletiden, hvor lærerstøtten uden for skoletiden var mest udbredt i ungdomsskolerne, men også ganske omfattende på både produktionsskolerne og VUC. Lærerstøtten omfatter blandt andet at hjælpe de unge med at møde ind på institutionen eller skolen, komme videre efter tilbuddet, finde en praktikplads mv.

FIGUR 9.

Omfang af lærernes støtte til eleverne uden for skoletiden

Kilde: "Hvad skal der til for at løfte de udsatte unge i forbedrende tilbud? En spørgeundersøgelse". Undersøgelsen blev foretaget af Tænketanken DEA blandt 128 institutioner og skoler i januar 2017.

Optræder skolens lærere nogle gange i rollen som mentor/vejleder for eleverne?

God praksis på VUC-centrene

Den kvalitative analyse viser, at den gode undervisning på VUC-centrenes forberedende tilbud finder sted, når de unge mødes af undervisere, der er rummelige og gode til at skabe et læringsmiljø med både sociale og faglige elementer. Den gode undervisning på centrene sætter rammerne for et helt nyt socialt og fagligt fællesskab for de unge. Det virker motiverende for eleverne at være del af et fællesskab, hvor de kan mærke, at de ansatte kender og interesserer sig for dem. Som en informant formulerer det:

Det er vigtigt at dyrke fællesskabet, fordi mange ikke har været en del af et fællesskab. Det er vigtigt for dem at mærke, at de gør nytte for andre. Det motiverer dem, og det bruger vi meget tid på.

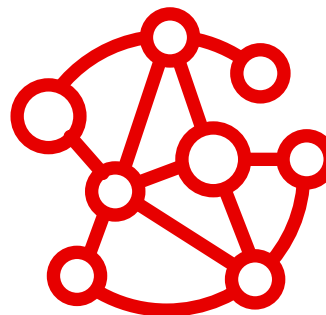
Der er flere forskelle mellem FVU og AVU, herunder hvor store undervisningsholdene typisk er inden for de to tilbud samt, hvilke frihedsgrader skolerne har i forhold til at kunne tilpasse pensum og forskellige undervisningsformer. På FVU er undervisningsholdene mindre og ligger typisk på 12-15 elever, lige som der er færre lektioner og friere rammer til at tilrettelægge pensum og undervisningsformer end på AVU, hvilket således gør det lettere at imødekomme en udsat målgruppe på FVU. Som en informant beskriver:

Der er nogle undervisningsplaner, som viser, hvad der skal indgå, men vi er også nødt til at være praksisorienterede. Det arbejder vi med, så de kan se, hvad det skal bruges til. Matematik kan man lige så godt regne i forhold til indkøb i Netto.

God praksis som informanterne oplever har særlig betydning for at løfte eleverne på VUC-centrene til uddannelse eller beskæftigelse:

De VUC-centre, som afsætter ekstra ressourcer til, at både undervisere og vejledere kan involvere sig i de udsatte unges trivsel, ud over deres faglige udvikling, er typisk karakteriseret ved en ekstraordinært positiv løfteevne.

De VUC-centre, som er organiseret i campuslignende miljøer og/eller ligger i nærheden af andre uddannelsesinstitutioner eller ungeaktører, er typisk karakteriseret ved en ekstraordinært positiv løfteevne.

Af andre forhold, som VUC-centrene fremhæver som vigtige i forhold til at løfte deres elever videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse, kan bl.a. nævnes praksisnær undervisning i form af små hold og undervisningsdifferentiering samt systematisk samarbejde med andre uddannelsesaktører.

God praksis på produktionsskolerne

Den kvalitative analyse viser, at den gode undervisning på produktionsskolerne først og fremmest skal lære de unge at agere ansvarligt i forhold til at kunne løse praktiske arbejdsopgaver og indgå i relationer med andre mennesker på en respektfuld måde. Dette gøres blandt andet ved, at de unge indgår i arbejdsfællesskaber på værksteder, hvor opgaverne har en praktisk og typisk meget konkret karakter. Dermed adskiller undervisningsformen i dette tilbud sig væsentligt fra de øvrige forberedende tilbud.

På værkstederne bliver eleverne trænet i, hvordan de kan samarbejde om arbejdsopgaver, møde til tiden og lære at omgås andre mennesker, uden konflikter opstår. Ét af målene er at lære de unge at tage ansvar for sig selv, og at man skal have en professionel og respektfuld omgangstone. En underviser beskriver det således:

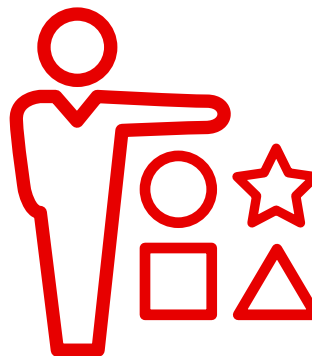
... vi har jo fokus på de sociale kompetencer. Det er det, de skal lære for at gå på en uddannelse. Det faglige skal de nok lære senere, men samtidig skal man også have lidt faglighed for at kunne være med i det sociale. Det hele hænger sammen. På en teknisk skole er det pinligt ikke at vide, hvad en svensknøgle er.

På produktionsskolerne er fagligheden således i højsæde, men bruges også som et middel til den sociale og personlige læring – ikke altid som et mål i sig selv.

God praksis som informanterne oplever har betydning for at løfte eleverne på produktionsskolerne til uddannelse eller beskæftigelse:

De produktionsskoler, der har lærere, som anvender værkstedsundervisning som middel til social og personlig læring, er typisk karakteriseret ved en ekstraordinært positiv løfteevne.

De produktionsskoler, der tilbyder supplerende lærer- og vejlederstøtte i forhold til de udfordringer, eleverne har uden for skolen, er typisk karakteriseret ved en ekstraordinært positiv løfteevne.

Af andre forhold, som produktionsskolerne fremhæver som vigtige i forhold til at løfte deres elever videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse, kan bl.a. nævnes undervisningsdifferentiering og samarbejde med aftagende uddannelsesinstitutioner og private virksomheder.

God praksis på ungdomsskolerne

Den gode undervisning på ungdomsskolerne gennemføres med det primære sigte at skabe et andet forhold til læring hos de unge. Undervisningen virker for de udsatte unge, når den kombinerer boglige og praktiske fag – og når den tilrettelægges, så der tages højde for den enkelte elevs faglige niveau. I den gode undervisning arbejdes der desuden aktivt med sociale relationer, hvor lærernes evner til at skabe tillid og deres relationer til de unge er lige så væsentlige som deres faglige formåen. Som en informant forklarer:

Det nytter ikke noget, at vi har en forventning om, at eleverne skal indpasse sig efter, hvad vi gør her. Vi er også nødt til at tilrettelægge vores undervisning og tilgang efter de unge, vi har. Det skifter meget, og ingen unge har brug for præcis det samme.

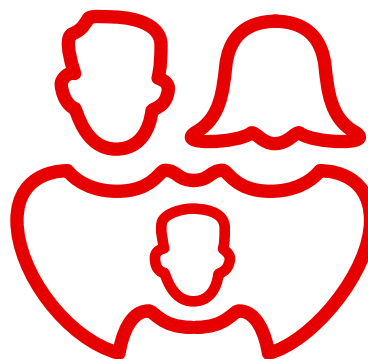
Undervisningen i ungdomsskolerne skal genskabe elevernes tro på sig selv og motivere dem til at lære og få lyst til at gå i skole igen. Dette fordrer nære og trygge relationer mellem undervisere og især de udsatte elever, lige som der skal sikres et stabilt og roligt læringsmiljø omkring dem. Først derefter kan skolerne begynde at tage hånd om eleverne og klæde dem fagligt på til det videre forløb.

Den kvalitative analyse viser, at flere ungdomsskoler har gode erfaringer med at bruge sociale aktiviteter til at understøtte den faglige og sociale læring i undervisningen. De sociale aktiviteter er ikke direkte undervisningsrelaterede, men kan for eksempel være morgenmad og ekskursioner, hvor eleverne får lejlighed til at træne især sociale færdigheder i samvær med deres lærere og de andre elever på skolen.

God praksis som informanterne oplever har betydning for at løfte elever på ungdomsskolerne i uddannelse eller beskæftigelse:

De ungdomsskoler, der har mulighed for at tilbyde deres elever en form for værkstedsundervisning, har typisk en ekstraordinært positiv løfteevne.

De ungdomsskoler, som bestræber sig på at sende alle eller de fleste af deres elever i praktik, har typisk en ekstraordinært positiv løfteevne.

Af andre forhold, som ungdomsskolerne fremhæver som vigtige i forhold til at løfte deres elever videre til ordinær uddannelse eller beskæftigelse, kan bl.a. nævnes en systematisk brug af elev- og handleplaner, faste kontaktlærere samt en høj grad af undervisningsdifferentiering,

VÆKST GENNEM VIDEN

DEA er en ideologisk uafhængig tænketank, der arbejder for, at Danmark øger sin værdiskabelse og vækst samt tiltrækker internationale virksomheder gennem viden om uddannelse, forskning og innovation.

Tænketanken DEA kæmper grundlæggende for, at flere unge får en uddannelse, der efterspørges; at forskning bliver omsat til innovation i private og offentlige virksomheder, og at Danmark er et attraktivt land for videnbaserede virksomheder.

DEA vil nå sine mål gennem:

- Analyser og undersøgelser, der styrker DEAs dagsorden
- Involvering af virksomheder, uddannelsesinstitutioner og organisationer via partnerskaber og projekter
- Udfordring af vanetænkning og bidrag til løsning af samfundsudfordringer